۱۳

قضاء

شرعي / قضائي / حقوقي

د افغانستان اسلامي امارت د سترې محکمې درې میاشتنۍ مجله

څلورم کال، دیارلسمه گڼه (شوال المکرم، ذوالقعده الحرام او ذوالحجة الحرام) ۱۴۴۷ هـ ق/ ۱۴۰۵ هـ ش

د تأسیس کال ۱۳۰۹ هـ ش

قضاء

د افغانستان اسلامي امارت د ستري
محکمې درې میاشتنۍ مجله

ځلورم کال
دیارلسمه ګڼه (شوال المکرم، ذوالقعده الحرام او ذوالحجة الحرام) ۱۴۴۷ هـ ق/ ۱۴۰۵ هـ ش

د تأسیس کال ۱۳۰۹ هـ ش

د امتیاز څښتن: ستره محکمه خپروونکی:د بهرنیو، عامه اړیکو او مطبوعاتو ریاست

کتنپلاوی

شیخ محمد قاسم «راسخ»
مفتي عبدالرشید «سعید»
مفتي عبدالرحمن«عزیزي»
مولوي حمدالله«محمدي»
حافظ مولوي عبدالولي «محمود»

مسؤول مدیر: مولوي عبدالرحیم «راشد»

پته: د عامې روغتیا څلور لارې، نهمه ناحیه، ستره محکمه، کابل - افغانستان
د اړیکې شمېرې: ۲۳۰۰۳۶۱_۲۳۰۲۲۶۳
برېښنالیک: publications.sc1443@gmail.com
ویب سایټ:www.supreme court.gov.af

لړلیک

سرمقاله — اداره — ۱

د قضاء تاریخ له نبوي دورې څخه تر اسلامي امارته(۱۳ مه برخه) — مولوي عبدالرحیم «راشد» حقاني — ۳

شاهدي اداء کول — مفتي محمد اسماعیل سعادت — ۹

حدود پلي کول — مفتي عزیزالرحمن عزیزي — ۱۱

د اسلامي عدالت څانګړې خپرونه — اداره — ۱۴

د وثیقو د کندو د صحافت د طرزالعمل کتاب — اداره — ۱۸

گزارش اجراآت قضائی ستره محکمه — اداره — ۲۴

د سترې محکمې اداري راپور — اداره — ۴۲

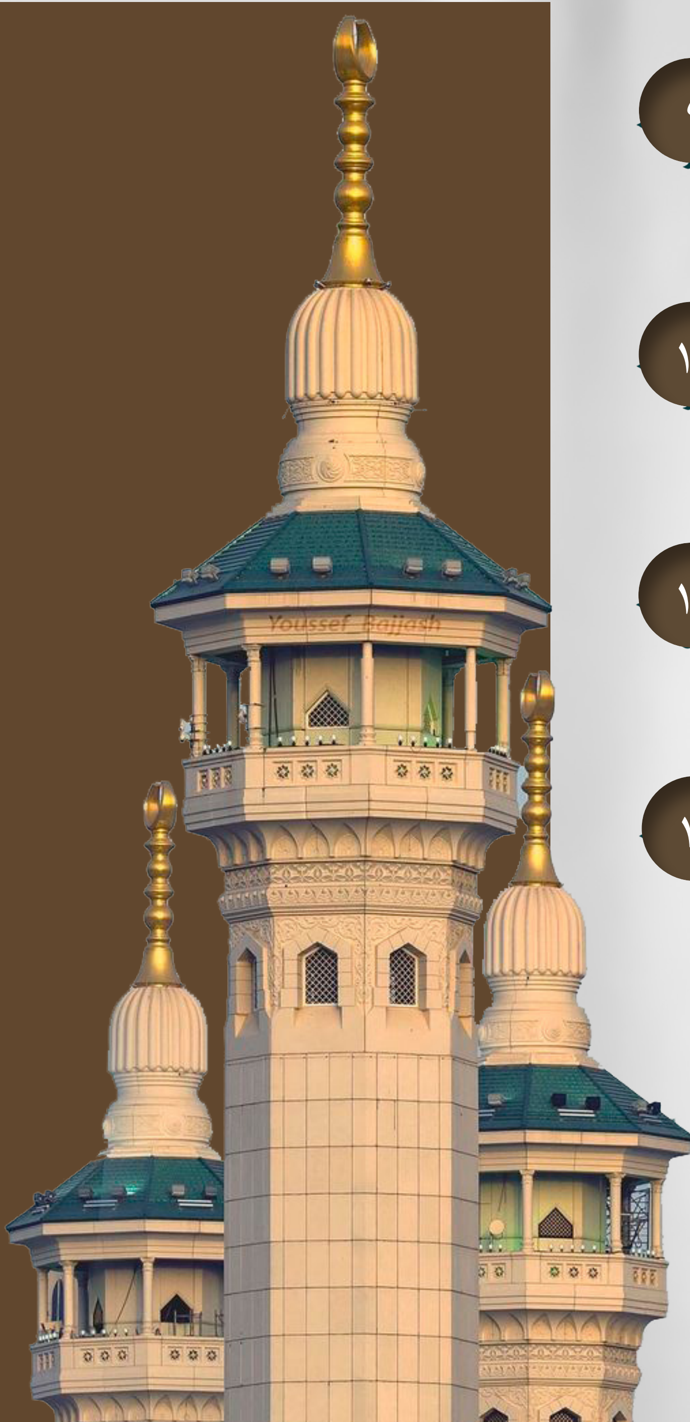

سرمقاله
شرعي محاكم د حقوقو ترلاسه کولو او الهي احکامو د تطبیق مرجع!

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدلله رب العالمین و الصلوة والسلام علی سید المرسلین محمد و علی آله و اصحابه اجمعین اما بعد:

دا طبیعي ده، چې په هره ټولنه کې د هغې ټولنې د وګړو ترمنځ، کله ناکله د بېلابېلو موضوعاتو پر سر شخړې او اختلافات رامنځته کېږي، چې له امله یې ډېری وخت د یوه لوري حقونه تر پښو لاندې کېږي.

شخړې او اختلافات په عمومي ډول حقوقي او جزائي بڼه لري؛ حقوقي شخړې هغه دي، چې د اشخاصو ترمنځ د ملکیت، پور، قراردادونو، میراث، کورنۍ او نورو حقونو له امله رامنځته کېږي؛ خو جزائي موضوعات بیا له هغو کړنو سره تړاو لري، چې د قانون او شرعي اصولو له مخې جرم ګڼل کېږي، لکه: قتل، غلا، درغلي، اختلاس، وهل او ټکول او داسې نور.

په پورته دواړو (حقوقي او جزائي) مواردو کې د شخړو د حل او مجرم ته د سزا ورکولو لپاره تر ټولو غوره او باوري لار محاکمو ته مراجعه ده؛ ځکه محاکم د عدالت د تأمین او د حقونو د خوندي کولو اساسي مرجع ګڼل کېږي.

عدالت د اسلامي ټولنې د وګړو د رواني او فزیکي ثبات او ارامۍ بنسټ دی او محاکم د عدالت د تأمین تر ټولو مهم او اساسي بنسټ ګڼل کېږي. محاکم د شرعي احکامو په چوکاټ کې د شخړو او اختلافاتو د عادلانه حل زمینه برابروي او حق، حقدار ته سپاري.

د محاکمو یو اساسي مکلفیت دا دی، چې د ټولنې د ټولو وګړو حقونه ورته یو شان محترم دي؛ د ټولنې هر وګړی که هغه فقیر وي یا شتمن، قوي وي یا کمزوری، مسؤول وي یا عادي شخص، د محاکمو په وړاندې یو شان حیثیت لري او هر څوک کولای شي د خپل حق د غوښتنې لپاره محکمې ته مراجعه وکړي، له همدې امله د هر شخص لپاره د خپل حق د ترلاسه کولو تر ټولو باوري مرجع محاکم دي.

دغه راز، محاکمو ته مراجعه د ټولنیز ثبات او امنیت په ټینګښت کې مهم رول لري؛ کله چې د یوه ملک او ټولنې وګړي خپلې شخړې او دعوې د شرعي احکامو په رڼا کې د محاکمو له لارې حل کړي؛ نو د شخصي دښمنیو، انتقامي کړنو او ستونزو د پراخېدو مخه نیول کېږي، چې له امله یې د ټولنې نظم، امنیت او ثبات دوام پیدا کوي.

دا هم باید هېر نه کړو، چې د شخړو د حل لپاره له قانوني او شرعي لارو پرته نورو لارو ته مخه کول ډېر وخت د ستونزو او اختلافاتو د ډېرېدو لامل ګرځي.

کله چې اشخاص د خپلو حقونو د ترلاسه کولو لپاره له شخصي زور، ګواښ، انتقام یا نورو غیر اصولي کړنو څخه کار اخلي، نه یوازې دا چې ستونزه نه حل کېږي؛ بلکې د نویو شخړو او اوږدمهاله دښمنیو زمینه هم برابرېږي؛ له همدې امله اسلام د عدالت د تأمین او د حقونو د خوندیتوب لپاره د قضائي نظام ارزښت ته ځانګړې پاملرنه کړې او مسلمانانو ته یې لارښوونه کړې چې د خپلو شخړو او اختلافاتو د حل لپاره شرعي او قانوني مراجعو ته مراجعه وکړي.

محاکم د ټولنې د وګړو ترمنځ د باور او عدالت د تأمین مهم مرکزونه دي؛ کله چې خلک ډاډ ولري، چې حقونه یې د یوې

باوري او عادلانه مرجع له خوا ساتل کېږي؛ نو پر نظام باور تقویه کېږي او د نظم او ثبات فضا رامنځته کېږي. برعکس، که د حق غوښتنې او عدالت ترلاسه کولو لپاره قانوني لارې تعقیب نشي؛ نو بې‌نظمي، ګډوډي او د خلکو ترمنځ بې‌باوري زیاتېږي.

له همدې امله، د افغانستان اسلامي امارت محاکم، چې بنسټ يې د اسلامي شریعت پر سپېڅلو احکامو ولاړ دی، له ټولو هېوادوالو غوښتنه کوي، چې د خپلو شخړو، ستونزو او دعوو د حل، د شرعي او قانوني حقونو د ترلاسه کولو او د ظلم د مخنیوي لپاره رسمي ډول محاکمو ته مراجعه وکړي.

د افغانستان اسلامي امارت محاکم هېوادوالو ته ډاډ ورکوي، چې د عدالت، انصاف او شرعي احکامو په رڼا کې به د ټولنې د هر وګړي شرعي حقوق خوندي کوي، حق به حقدار ته سپاري، د مظلوم ملاتړ به کوي، د ظالم د ظلم مخه به نیسي او مجرمینو ته به د شرعي احکامو او نافذه اصولو له مخې مناسبه سزا ورکوي او د خپلو شرعي پرېکړو پر مټ به د ټولنې د نظم، امنیت او دوامداره ثبات د تأمین لپاره نه ستړې کېدونکې هڅې کوي.

د محاکمو د فعالیتونو په اړه بیا هېوادوالو ته عامه پوهاوی، د ولس او محاکمو ترمنځ د معلوماتو تبادله، د محاکمو پر ارزښت او لاسته راوړنو د خلکو خبرول او په ټوله کې د محاکمو او ولس ترمنځ فزیکي او فکري اړیکه جوړول او ټینګول بیا د سترې محکمې د بهرنیو، عامه اړیکو او مطبوعاتو ریاست دنده او مسؤولیت دی، دغه ریاست د خپلو چاپي، غږیزو او متني خپرونو له لارې خلکو ته د اسلامي امارت د محاکمو اصلیت ور پېژني، دوی ته ډاډ ورکوي، چې ستره محکمه او ماتحت محاکم د اسلامي شریعت او خپلو نافذه اصولو په رڼا کې د دوی حقوقي او جزائي موضوعاتو ته رسېدنه کوي.

د سترې محکمې د بهرنیو، عامه اړیکو او مطبوعاتو ریاست د قضاء مجلې دا (۱۳مه) ګڼه د دغه ریاست د چاپي فعالیتونو یوه بېلګه ده، چې د سترې محکمې د عالي مقام، معاونیتونو، تمیزونو، د مرکزي دېوانونو/ ریاستونو، مرافعه، ښاري ابتدائیه، ولسوالیو ابتدائیه، اختصاصي او نورو ټولو محاکمو د ۱۴۴۷هـ ق کال د درېیمې ربعې قضائي او اداري کړنو او لاسته راوړنو پر راپور سربېره په کې، د هېوادوالو د عامه پوهاوي لپاره د سترې محکمې د جزا دېوان د عمومي رئیس ځانګړې مرکه، د وثایقو د کندو د صحافت طرزالعمل، د قضاء تاریخ له نبوي دورې څخه تر اسلامي امارته (۱۳مه برخه)، د شاهدي اداء کول او د عدالت پلي کولو تر عنوان لاندې مقالې هم ځای پر ځای شوې دي، تر څو يې د محاکمو منسوبین او هېوادوال په مطالعه کولو سره د محاکمو له لاسته راوړنو پر خبرېدو سربېره د یو شمېر شرعي مسایلو پر جزئیاتو هم خبر شي. هیله ده، د قضاء مجلې دغه ګڼه هم تر مطالعې وروسته په خوندي ځای کې وساتئ.

په درنښت

د قضاء تاریخ له نبوي دورې څخه تر اسلامي امارته

د راشده خلافـت په دوره کې قضاء

لیکوال: قاضي القضات محترم شیخ عبدالحکیم «حقاني»[1] ژباړن: مولوي عبدالرحیم «راشد» حقاني

دیارلسمه برخه

په راشدي دوره کې د ځینو قاضیانو یادونه:

د راشدي دورې قاضیان په دوه ډوله وو، یو هغه، چې رسول الله (ﷺ) د قضاء پر منصب ټاکلي وو او په راشده دوره کې هم پرې پاتې شول او دوهم ډول بیا هغه قاضیان وو، چې له لومړي سر څخه په راشده دوره کې ټاکل شوي وو؛ نو موږ به له دغه دواړو ډولونو څخه یې ځینې مشهور ذکر کړو:

د ابو بکر (رضي الله عنه) د دورې قاضیان:

ابو بکر (رضي الله عنه) هغه لوړ رتبه قاضیان او والیان، چې رسول الله (ﷺ) ټاکلي وو، پر خپل ځای پرېښودل، د پخوا په شان یې د قضاء او ولایت چارې پر مخ وړلې او ابوبکر (رضي الله عنه) ته، چې کومې شخړې راتللې، خپله به یې د قضاء چارې پرمخ وړلې.

موږ به د ابوبکر (رضي الله عنه) قاضیان په لنډ ډول یاد کړو:

۱-عمر بن خطاب (رضي الله عنه):

عمر بن خطاب (رضي الله عنه) ته د ابوبکر (رضي الله عنه) د دورې پر مهال په مدینه منوره کې د قضاء چارې ور وسپارل شوې، د محارب بن دثار څخه روایت دی، وایي: کله چې ابوبکر (رضي الله عنه) ته د خلافت چارې وسپارل شوې؛ نو عمر (رضي الله عنه) یې د قضاء او ابو عبیده (رضي الله عنه) یې د بیت‌المآل پر منصب وټاکل؛ نو عمر (رضي الله عنه) یو کال تېر کړ؛ خو هېچا هم د دعوې وړاندې کولو لپاره ورته مراجعه ونه کړه.

د محارب بن دثار څخه روایت دی، وایي، چې: ماته فلاني روایت کړی دی، چې وایي: کله، چې ابو بکر (رضي الله عنه) خلیفه وټاکل شو؛ نو عمر او ابو عبیده بن جراح (رضي‌الله عنهما) ته یې وویل: بېشکه، چې ماته د مرستیالانو څخه چاره نشته؛ نو عمر (رضي الله عنه) وویل: زه د قضاء چارې په غاړه اخلم او ابو عبیده وویل: زه د بیت‌المآل چارو

۱- د افغانستان اسلامي امارت د سترې محکمې رئیس

۲- د سترې محکمې د بهرنیو، عامه اړیکو او مطبوعاتو رئیس

مسؤولیت منم. [أخبار القضاة، لوکیع ۱۰۴/۱].

۲-عتاب بن أسید (رضي الله عنه):

رسول الله (ﷺ) د مکې له فتحې څخه وروسته عتاب بن اسید د مکې والي وټاکی؛ نو ابو بکر (رضي الله عنه) هم د ولایت او قضاء په مسؤولیت پرېښود.

۳-عثمان بن ابي العاص (رضي الله عنه):

دی د طائف والي وو او د رسول الله (ﷺ) له لوري ټاکل شوی وو؛ نو ابو بکر (رضي الله عنه) د ولایت او قضاء چارو د اداینې په موخه برقراره پرېښود.

۴-ابو موسی اشعري (رضي الله عنه):

دی په نبوي دوره کې د یمن له ځمکې څخه د زبید او رمع والي او قاضي وو او ابوبکر (رضي الله عنه) په دغه منصب پرېښود.

۵-معاذ بن جبل (رضي الله عنه):

دی په نبوي دوره کې د یمن د ځمکې څخه د جند والي او قاضي وو او ابو بکر صدیق (رضي الله عنه) هم په دغه مسؤولیت پرېښود.

٦- مهاجر بن ابي امیه (رضي الله عنه):

دی د صنعاء والي وو او د نبي کریم (ﷺ) د مېرمنې ام سلمې سکنی ورور و.

د ده نوم ولید و؛ نو رسول الله (ﷺ) ته یې خوند ور نه کړ او په مهاجر یې ونوماوه، رسول الله (ﷺ) مهاجر (رضي الله عنه) و حارث بن عبد کلال الحمیري ته د یمن لوري ته ولېږه او په تبوک کې یې د رسول الله (ﷺ) څخه سرغړونه وکړه، کله چې رسول الله (ﷺ) راستون شو، ورته په غوسه و؛ نو خور ام سلمې (رضي الله عنها) یې په اړه سپارښت وکړ او رسول الله (ﷺ) هم ومانه؛ نو بیا یې حضور ته راغلی او رسول الله (ﷺ) یې عذر قبول او ورڅخه خوشحاله شو.

رسول الله (ﷺ) دی د کنده او صدف د زکات راټولولو مسؤول وټاکه؛ نو رسول الله (ﷺ) رحلت وکړ او دی هلته لاړ نشو، بیا ابوبکر (رضي الله عنه) یمن کې له مرتدینو سره د جګړې لپاره ولېږه، کله چې له هغه ځای څخه فارغ شو، بیا خپل کار ته ولاړ او ابوبکر (رضي الله عنه) هم د هغه ځای د قضاء او ولایت په مسؤولیت باندې پرېښود.[أسد الغابة ۲٦٥/۱].

۷-العلاء بن حضرمي (رضي الله عنه):

دی د رسول الله (ﷺ) لخوا د بحرین د والي او قاضي په توګه ټاکل شوی و او ابوبکر (رضي الله عنه) هم په دغه مسؤولیت پرېښود.

۸-زیاد بن لبید (رضي الله عنه):

دی د حضرموت والي او قاضي و، اصلاً انصاري، خزرجي او بیاضي و او ابو عبدالله یې اسم کنیه و، له خپل وطن څخه د رسول الله (ﷺ) لوري ته ولاړ او په مکه کې یې استوګنه غوره کړه، بیا یې له رسول الله (ﷺ) سره مدینې منورې ته هجرت وکړ؛ نو ده ته به ویل کېدل، چې مهاجر انصاري، همدارنګه عقبې بیعت، د بدر، احد او خندق غزاګانو او له رسول الله (ﷺ) سره نورو ټولو حالاتو کې ملګری پاتې شوی دی، رسول الله (ﷺ) حضرموت ته د مسؤول په توګه ولېږه او د ابو بکر (رضي الله عنه) په دوره کې هم د والي په توګه پاته شو.

۹-عبدالله بن ثور (رضي الله عنه):

عبدالله بن ثور (رضي الله عنه) د بني غوث له قوم څخه و او سیف په «الفتوح» کې څو ځایه یې یادونه کړې ده او ویلي یې دي، چې: هغه په رده کې امیر و او کله، چې رسول الله (ﷺ) رحلت وکړ؛ نو ابو بکر (رضي الله عنه) هغه ته لیک ولېږه، هغه عرب، چې د ده اطاعت کوي او همدارنګه د «تهامې» هغه خلک، چې د ده بلنې مني، راټول کړي تر څو د خلیفه امر ورته ورسېږي.

همدارنګه یې یادونه ورته کړې ده، چې هغه د مهاجر بن ابي امیه سره یوځای «جرش» ته ولاړ او هلته د امیر په توګه وټاکل شو. [الاصابة في تمیز الصحابة ۴۹/۴].

د عمر بن خطاب (رضي الله عنه) په دوره کې قاضیان:

د عمر (رضي الله عنه) په دوره کې اسلامي دولت پراخه شو، ډېر هېوادونه او ښارونه فتحه شول؛ نو پر هغوی یې والیان او قاضیان وټاکل، په ډېرو ښارونو کې یې قضاء له ولایت څخه بېله کړه، همدارنګه یې په مدینه منوره کې ځینې قاضیان مقرر کړل، په خپله یې هم د قضاء چارې پرمخ وړلې، د خلافت موده یې یوولس کاله وغځېده، د ده په دوره کې په یو ښار باندې مختلف قاضیان ټاکل شوي دي؛ نو له همدې امله د ده په دوره کې د قاضیانو او والیانو شمېر زیات و،

موږ یې مشهور نمونه له لنډ ژوند لیک سره ذکر کوو.

۱-علي بن ابي طالب (رضي الله عنه):

د عمر (رضي الله عنه) د خلافت په دوره کې د علي (رضي الله عنه) قضاء په مدینه منوره کې مشهور ه وه، تر دې، چې د عمر (رضي الله عنه) دا جمله ډېره تکرار شوه :«قضیه شته؛ خو ابو الحسن [علي(رضي الله عنه)] ورته نشته».

۲-زید بن ثابت (رضي الله عنه):

ابو سعید زید بن ثابت، د رسول الله (ﷺ) د جلیل القدر، فقهاوو، د میراث او نورو علومو د پوهانو صحابه کرامو له جملې څخه وو او د رسول الله (ﷺ) ملګرو به یې ډېر قدر کاوه.

د سعد بن ابي وقاص څخه روایت دی، وایي، چې: موږ د قضاء په ځینو چارو تر هغو نه پوهېدلو تر څو چې زید بن ثابت (رضي الله عنه) راښودلی نه وای.

عمر (رضي الله عنه) په قضاء وټاکه او روزي یې ورته مقرره کړه او یو وخت د عمر او ابي بن کعب (رضي الله عنهما) ترمنځ شخړه رامنځته شوه، نو زید بن ثابت (رضي الله عنه) یې ترمنځ منځګړیتوب وکړ.

د مسروق څخه روایت دی، وایي چې: ابي بن کعب (رضي الله عنه) و عمر (رضي الله عنه) ته وویل: اې امیرالمؤمنینه! زما سره د خپل ځان له طرفه انصاف وکړه، زما او د خپل ځان ترمنځ یو منځګړی وټاکه، هغه وویل: زید بن ثابت زما او ستا ترمنځ پرېکړه کوونکی دی؛ نو دوی زید بن ثابت ته ولاړل، عمر وویل: پرېکړه د هغه کور ته ورځي، زید وویل: اې امیرالمؤمنینه! دلته (کښېنه). هغه وویل: تا په ظلم پیل وکړ، ځکه زه په شخړه درته راغلی یم؛ نو هغه وویل: ښه، دلته کښېنئ، بیا دواړه د هغه مخې ته کښېناستل.

نو ابي بن کعب ته یې وویل: دوه عادل شاهدان راوړه، هغه وویل: زما سره هېڅ شاهدان نشته. هغه وویل: نو ستا پر امیرالمؤمنین باندې د قسم حق دی.

بیا یې ابي بن کعب ته مخ راواړاوه او ویې ویل: امیرالمؤمنین معاف کړه، دغه وخت کې عمر (رضي الله عنه) وویل: آیا ته د خلکو ترمنځ همداسې پرېکړې کوې؟

هغه وویل: نه، هغه وویل: نو زموږ ترمنځ هم لکه د نورو خلکو په شان پرېکړه وکړه.

نو هغه وویل: اې امیرالمؤمنینه! قسم وکړه.

عمر (رضي الله عنه) وویل: زه له دې څخه ځان ساتم، چې داسې څه وخورم چې بیا پرې قسم خوړل راته ستونزمن وي، بیا یې وویل: قسم په هغه ذات چې له هغه پرته بل معبود نشته، په دې ځمکه کې د ابي بن کعب لپاره هېڅ حق نشته. [أخبار القضاة، لوکیع:۱/۱۱۰].

۳-یزید بن سعید (رضي الله عنه):

هغه یزید بن سعید بن ثمامه بن اسود دی، چې په یزید بن اخت النمر سره مشهوره و، د فتحې (مکې) په ورځ مسلمان شو، له رسول الله (ﷺ) څخه یې روایتونه نقل کړي او له هغه څخه یې زوی سائب بن یزید روایت نقل کړي دی او زهري د سعید بن مسیب څخه روایت کوي، چې هغه وویل: رسول الله (ﷺ)، ابو بکر او عمر (رضي‌الله‌عنهما) هېڅوک په رسمي ډول دایمي قاضي نه و ټاکلی، تر دې چې عمر (رضي الله عنه) د خلافت په منځنۍ دوره کې هغه یزید بن اخت النمر ته وویل: زما ځینې چارې (کوچنې کارونه) په غاړه واخله. [تهذیب التهذیب:۱۱/۳۳۱].

۴-عبدالله بن مسعود (رضي الله عنه):

هغه عبدالله بن مسعود بن غافل بن حبیب دی، هغه ډېر پخوا اسلام راوړی و او د اسلام په لومړیو کې مسلمان شوی و، هغه مهال، چې سعید بن زید او د هغه مېرمن فاطمه بنت خطاب اسلام قبول کړ او دا د عمر بن خطاب (رضي الله عنه) له اسلام راوړلو څخه ډېر مخکې وو.

د هغه د اسلام راوړلو سبب دا دی، چې خپله له عبدالله بن مسعود (رضي الله عنه) څخه روایت شوی، چې وایي: زه یو ځوان هلک وم او د عقبه بن ابي معیط پسونه مې څرول، ناڅاپه رسول الله (ﷺ) او ابوبکر راغی او ویې ویل:«اې هلکه! آیا شیدې درسره شته»؟

ما وویل: هو، خو زه امانتدار یم، هغه وفرمایل: «موږ ته داسې یوه مېږه راوله، چې لا نر پرې نه وي ختلی (بلاربه شوې نه وي)»؛ نو ما ورته یوه ځوانه مېږه راوستله، رسول

الله (ﷺ) هغه ونیوله، بیا یې د هغې پر غولانځي لاس راکاږه او دعاء یې وکړه، تر دې چې شیدې راووتلې، بیا ابوبکر یوه تېره راوړه؛ نو رسول الله (ﷺ) شیدې په کنبې ولوشلې، بیا یې ابوبکر ته وویل: «وڅښه» هغه وڅښلې، وروسته رسول الله (ﷺ) وڅښلې، بیا یې غولانځې ته وویل: «بېرته ولاړه شه»؛ نو هغه بېرته لکه پخوا شوه.

بیا زه ورغلم او ومې ویل: اې د الله رسوله! له دې خبرو یا له دې قرآن څخه ماته هم څه را زده کړه؛ نو هغه زما پر سر لاس کېښود او ویې ویل: «ته یو زده کوونکی هلک یې».

هغه وایي: ما له هغه څخه اویا سورتونه زده کړل او هېڅوا له ما سره په کې مقابله نه شوای کولای.

هغه لومړنی کس و، چې په مکه کې یې قرآنکریم په لوړ ږغ تلاوت کاوه او اعمش له زید بن وهب څخه روایت کوي، چې ویې ویل: کله چې عثمان بن عفان، عبدالله بن مسعود ته پیغام ولېږه، چې مدینې منورې ته راشي او هغه په کوفه کې و، خلک ورټول شول او ورته ویې ویل: دلته پاتې شه، موږ به دې ساتنه وکړو، چې تاته کوم زیان ورنه رسېږي؛ نو عبدالله بن مسعود وویل: هغه (امیر) د اطاعت حق لري او ژر به داسې فتنې او کارونه راشي، نو زه نه غواړم لومړنی کس واوسم، چې دا دروازه پرانېزي؛ نو خلک یې بېرته ستانه کړل او دی هغه ته روان شو.

عبدالله بن مسعود په ۳۲م هجري کال کې په مدینه منوره کې وفات شو او د وفات پر مهال یې عمر له شپېتو کلونو زیات و. [اسد الغابة:۳/۳۸۱]

او عمر بن خطاب (رضي الله عنه) هغه په کوفه کې د بیت‌المال او قضاء لپاره وټاکه، تر دې چې شعبي وایي: په کوفه کې لومړنی قاضي عبدالله بن مسعود (رضي الله عنه) و. [تاریخ القضاء، للبهي]

۵-سلمان بن ربیعه (رضي الله عنه):

دا سلمان بن ربیعه الباهلي دی، نبي علیه السلام زمانه یې نیولې ده، مگر د صحابیتوب درجه نه ده ور رسېدلې، لومړی کس و، چې په کوفه کې یې قضاء کړې، بیا یې په مدائن کې قضاء وکړه، چې دا خبره ابو نعیم کړې ده.

هغه د شام د فتوحاتو په جگړه کې له ابو امامه باهلي سره گډون کړی و او حضرت عمر (رضي الله عنه) هغه د کوفې قاضي وټاکه، ابو وائل وایي: ما څلوېښت سهاره پرله پسې سلمان بن ربیعه ته تگ او راتگ کاوه؛ خو هېڅکله مې ونه لیدل، چې د چا دعوه دې ورسره وي.

هغه د حضرت عمر بن خطاب (رضي الله عنه) د آسونو مسؤول هم و؛ نو ځکه به سلمان الخیل (د آسونو سلمان) ورته ویل کېدل.

حضرت عمر (رضي الله عنه) د مسلمانانو په هر ښار کې ډېر آسونه د جهاد لپاره تیار کړي وو، له دې جملې څخه په کوفه کې څلور زره آسونه وو، کله چې به دښمن پر سرحدونو برید کاوه، مسلمانان به د جگړې لپاره روانېدل، سلمان په کوفه کې د دغه آسونو سرپرستي کوله.

سلمان بن ربیعه آذربایجان ته هم د جهاد لپاره ولاړ، بیا یې د اران او خزر په لیرې سیمو کې بلنجر ته لښکر کشی وکړه، هغه په بلنجر کې د حضرت عثمان (رضي الله عنه) د خلافت په ۲۸م کال کې شهید شو.

۶-شریح بن الحارث الکندي:

هغه شریح بن الحارث بن قیس بن الجهم بن معاویه بن عامر الکندي، الکوفي او القاضي دی، اسم کنیه یې ابو امیه و او همدارنگه ورته شریح بن شرحبیل او ابن شراحیل هم ویل کېدل او همداسې ویل کېږي، چې هغه د فارسیانو له اولادونو څخه و، چې په یمن کې مېشت شوي وو، ابن معین وایي: هغه د رسول الله (ﷺ) په زمانه کې ژوندی و، خو له هغه څخه یې حدیث اورېدلی نه دی. حضرت عمر (رضي الله عنه) هغه د کوفې قاضي وټاکه او حضرت علي (رضي الله عنه) هم پر خپله دنده پرېښود او شاوخوا شپېته کاله د قضاء په منصب پاتې شو.

ابن المدیني وایي: شریح اووه کاله د زیاد په وخت کې د بصرې قاضي و او درې پنځوس کاله د کوفې قاضي پاتې شو.

شریح وایي: ما د عمر، عثمان او علي (رضي‌الله عنهم) په زمانه کې قضاء وکړه او تر هغوی وروسته هم تر هغه وخته پورې وم، چې له حجاج څخه مې استعفاء وکړه.

ویل کېږي، چې هغه ۱۲۰ کاله عمر درلود او له استعفاء

وروسته یو کال ژوندی پاتې شو، بیا وفات شو. [تهذیب التهذیب، ج:۴،ص:۳۲۷]

شریح د لویو تابعینو څخه و، له عمر، علي او ابن مسعود (رضي‌الله عنهم) څخه یې روایتونه نقل کړي دي.

له شعبي څخه روایت دی، چې د هغه د قاضي کېدو سبب دا و، چې حضرت عمر (رضي الله عنه) له یو سړي څخه یو آس په سوم واخیست؛ خو هغه آس زیانمن شو، نو هغه سړي له عمر سره دعوه وکړه، عمر (رضي الله عنه) وویل: زما او ستا ترمنځ یو څوک قاضي وټاکه.

هغه سړي وویل:زه په شریح عراقي خوشحاله یم.

شریح وویل: تا آس روغ او سالم اخیستی و؛ نو ته یې ضامن یې، تر هغه چې بېرته یې روغ او سالم سپارې، شعبي وایي: داسې ښکاري چې دغه خبره د عمر (رضي الله عنه) خوښه شوه، نو هغه یې قاضي وټاکه. [تاریخ القضاء لابن عرنوس،ص:۳۱].

او له شعبي څخه روایت دی، چې کله عمر (رضي الله عنه) شریح د کوفې قاضي وټاکه، نو ورته یې وویل: هغه څه چې درته د الله په کتاب کې روښانه وي، په هماغه فیصله وکړه او له هېچا څخه پوښتنه مه کوه او هغه څه چې درته په کتاب الله کې روښانه نه وي، په هغه کې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سنت تعقیب کړه او که په سنت (حدیث) کې هم روښانه نه وي، نو په خپل اجتهاد عمل وکړه. [اعلام الموقعین،ص:۱۵۰]

شریح له ډېر هوښیارو قاضیانو څخه و او د دعوه کوونکو په چلونو ښه پوه و.

شعبي وایي: ما شریح ولید، چې یوې ښځې له یوه سړي سره دعوه کوله، هغې ژړل پیل کړل او اوښکې یې تویې کړې.

ما وویل: اې ابو امیه! زما ګمان دی، چې دغه بېچاره ښځه مظلومه ده.

هغه وویل: اې شعبي! د یوسف علیه السلام وروڼه هم خپل پلار ته ماښام په ژړا راغلل. [الطرق الحکمیة،ص:۲۴].

۷-جبر بن القشعم:

هغه جبر بن القشعم بن یزید دی، عمر (رضي الله عنه) د مدائن قاضي وټاکه، بیا یې لیرې کړ او روایت کړل شوی دی، چې هغه لومړی کس و، چې د کوفې خلکو ترمنځ یې قضاء وکړه. [تاریخ القضاء في الاسلام، ص:۱۳۹].

۸-ایاس بن صبیح:

هغه ایاس بن صبیح الحنفي، چې اسم کنیه یې ابو مریم دی او عمر (رضي الله عنه) د لنډې مودې لپاره د بصرې قاضي وټاکی او د بصرې لومړنی قاضي ګڼل کېږي، بیا د ضعف له وجې د خلکو د شکایاتو په سبب یې لیرې کړ او ابن سیرین وایي: اول هغه څوک چې په بصره کې یې قضاء کړې ده ایاس بن صبیح ابو مریم الحنفي دی او په څوارلسم هجري کال کې عتبه بن غزوان د بصرې امیر (والي) و او د قضاء چارې یې ابو مریم ته سپارل شوې وې، د عتبه له مرګ وروسته مغیره بن شعبه د بصرې والي وټاکل شو، چې هغه هم ابو مریم په قضاء پرېښود، بیا وروسته عمر (رضي الله عنه) دده په اړه مکتوب ولیکی. [تاریخ القضاء في الاسلام،ص:۱۳۹].

۹-کعب بن سور الأزدي:

هغه کعب بن سور الأزدي نومېږي، عمر (رضي الله عنه) د ایاس بن صبیح له لیرې کېدو وروسته د بصرې قاضي وټاکی او د عمر (رضي الله عنه) تر شهادت پورې په قضاء باندې پاتې و، عثمان (رضي الله عنه) عبدالله بن عامر د بصرې والي وټاکی او هغه هم کعب په قضاء باندې پرېښود، تر هغه وخته په د قضاء په منصب پاتې و، چې بالاخره د صفین په جګړې کې د جمل په ورځ په شهادت ورسېد او دغه ورځ یې خلک سولې او جګړې پرېښوولو ته دعوت کول او د عمر (رضي الله عنه) په مجلس کې د ده ځیرکتیا او د قضاء لپاره یې اهلیت څرګند شوی و او په یوه قضیه کې یې پرېکړه وکړه؛ نو ده ته یې وویل: ولاړ شه، ته د بصرې اوسېدونکو لپاره قاضي شوې او عمر (رضي الله عنه) ورته ولیکل: ته ډېر ښه قاضي یې او کله چې عثمان (رضي الله عنه) خلیفه شو، نو کعب بن سور یې له قضاء څخه لیرې کړ او ابو موسی (اشعري) ته یې چارې وسپارلې. [تاریخ القضاء في الاسلام،ص:۱۴۰].

۱۰-عبدالله بن قیس:

هغه عبدالله بن قیس نومېږي، چې اسم کنیه یې ابو موسی الاشعري دی، عمر (رضي الله عنه) د بصرې قاضي او والي ټاکلی و، همدارنګه مخکې تېره شوه چې په نبوي دوره او د ابوبکر

صدیق (ﷺ) په خلافت کې د یمن قضاء چارې هم ورسپارل شوې وې او عمر (ﷺ) په لومړي ځل د کوفې د قضاء او ولایت چارې ور وسپارلې بیا د بصرې او عثمان (ﷺ) هم په بصره کې پرېښود، وروسته یې لیرې کړ او بیا وروسته یې په د کوفې چارې ور وسپارلې او علي (ﷺ) هم پرېښود، بیا وروسته یې لیرې کړ او دی په کوفه کې تر مرګه مېشت شو، چې بالاخره په ۴۴م هجري کال کې وفات شو. [سیر أعلام النبلاء،ج:۲،ص:۳۸].

۱۱-قیس بن ابي العاص:

هغه قیس بن ابي العاص بن قیس بن عدي بن سعد بن سهم نومېږي، هغه د مصر په فتحه کې ګډون کړی و او هلته یې ځانته کور غوره کړی و او عمر (ﷺ) د مصر قضاء چارې ور ورسپارلې او په اسلام کې لومړنی قاضي دی، چې په مصر کې یې قضاء کړې او عمر (ﷺ) په ۲۳م هجري کال کې عمرو بن العاص ته د قیس بن ابي العاص د ټاکلو په اړه خط ولیک، بیا له درې میاشتې مسؤولیت ترسره کولو وروسته وفات شو، بیا یې عثمان بن قیس بن ابي العاص د قضاء لپاره وټاکه، چې د ۲۳م هجري کال څخه بیا تر ۳۵م هجري کال [د عثمان (ﷺ) تر شهادت پورې] یې د قضاء چارې پرمخ وړلې او عثمان بن قیس په فتنه کې ووژل شو.

۱۲-عباده بن صامت:

هغه عباده بن صامت بن قیس انصاري خزرجي نومېږي، اسم کنیه یې ابو الولید دی او رسول الله (ﷺ) دده او د ابي مرثد غنوي ترمنځ وروړګلوي قائمه کړه. د بدر، احد، خندق او د رسول الله (ﷺ) ټولو غزاوو کې یې ګډون کړی و، رسول الله (ﷺ) هغه د ځینو زکاتونو د راټولولو لپاره وګماره او ورته یې وفرمایل: «له الله تعالی څخه ووېرېږه، داسې نه چې د قیامت په ورځ په داسې حال کې راشې، چې یو اوښ دې پر اوږه بار وي او غړمباره وهي، یا یوه غوا وي، چې آواز کوي او یا یو پسه وي، چې بغارې وهي».

هغه وویل: قسم په هغه ذات، چې تاسې یې په حقه رالېږلی یاست، زه به بیا د دوو کسانو هم مسؤولیت په غاړه وانخلم. عمر (ﷺ) هغه شام ته د قاضي او ښوونکي په حیث ولېږه او په فلسطین کې لومړنی قاضي ګڼل کېږي، عباده (ﷺ) به اهل صفې ته قرآنکریم ور زده کاوه او کله، چې مسلمانانو شام فتحه کړ؛ نو عمر بن خطاب (ﷺ) له ده سره معاذ بن جبل او ابو الدرداء (رضي‌الله عنهم) ولېږل، تر څو شام کې خلکو ته قرآنکریم ور زده او په دین یې پوه کړي، نو عباده په حمص، ابو درداء په دمشق او معاذ په فلسطین کې مېشت شول، وروسته عباده فسلطین ته ولاړ، هلته معاویه (ﷺ) په یوه مسئله کې د هغه مخالفت وکړ، چې عباده هغه ناسم ګڼله اعتراض یې پرې وکړ؛ نو معاویه (ﷺ) ورسره سختې خبرې وکړې، عباده وویل: زه به هېڅکله ستا سره په یوه ځمکه (سیمه) کې یوځای ونه اوسېږم او مدینې منورې ته روان شو، عمر (ﷺ) ورته وویل: څه شي راوستی یې؟ نو ده هم په کیسې خبر کړ، عمر ورته وویل: بېرته خپل ځای ته ستون شه، الله تعالی هغه ځمکه خوښه نه ګڼي، چې ته او ستا په شان کسان موجود نه وي او معاویه (ﷺ) ته یې ولیکل: ته پر هغه د امر حق نه لرې. [أسد الغابة،ج:۳،ص:۱۵۸].

۱۳- ابو قرة الکندي:

هغه ابو قرة بن معاویه الکندي نومېږي، عمر (ﷺ) د جبر بن القشعم له ګوښه کېدو وروسته هغه د مدائن قاضي کېدو غوښتنه وکړه او د هغه په وخت کې د کوفې د ښار بنسټ کېښېښودل شو، نو د هغه ځای قاضي وټاکل شو او عبدالعزیز بن أبان وایي: کوفې کې لومړنی قاضي ابو قره الکندي دی، بیا سلمان بن ربیعه او بیا عبدالله بن مسعود (ﷺ) ټاکل شوي دي.

نور بیا...

شاهدي اداء کول

لیکوال: مفتي محمد اسماعیل «سعادت»[1].

الحمدلله، والصلاة والسلام علی سید الأنبیاء وعلی اله واصحابه نجوم الاهتداء. اما بعد:

لکه څنګه چې واضحه ده، چې په اسلام کې د مسلمانانو ترمنځ هر ډول معاملات راځي او ټول مسلمانان یو له بل سره عام او خاص حقوق لري؛ نو د دغه معاملاتو د صحت او د مسلمانانو د حق پېژندلو لپاره الله تبارک و تعالی یو قانون جوړ کړی او دنیا ته یې را لېږلی دی، چې همدغه قانون ته شرعي یا الهي قانون ویل کیږي او په دې قانون باندې باید مسلمانان خپله زندګي برابره او تېره کړي؛ خو که چېرې په دې معاملاتو کې د دوو مسلمانانو ترمنځ نزاع راشي او یا د عام او خاص حقوقو د ورکولو په باره کې نزاع منځ ته راشي، بېرته یې حل لاره شرعي او الهي قانون دی.

د دې شرعي قانون معلومول او تطبیق کول د شرعي محاکمو وظیفه بلل شوې ده، چې دا سلسله له نبوي دورې څخه را شروع او تر پېړیو پېړیو وروسته موږ او تاسو ته رارسېدلې.

اوس چې کله یو شخص محکمې ته عارض شي، یا له معروض علیه څخه د خپل شرعي حق غوښتنه کوي او یا یې د تعرض دفع غواړي؛ نو په دغه صورت کې اول محکمه عارض شخص ته جلب پاڼه ورکوي او داسې ورته پکې لیکي: فلان شخص پر تا فلان باندې د فلان شي دعوه لري؛ نو په فلانۍ ورځ باندې محکمې ته ورسره راحاضر شه.

کله چې معروض علیه شخص محکمې ته راحاضر شي؛ نو محکمه بیا اولاً د عارض عریضه تر اندراج (ثبت کولو) وروسته پر معروض علیه باندې ور عرض کوي او معروض علیه ته وایي، چې د عارض په دغه ادعاء کې څه وایې؟ معروض علیه شخص به جواباً د عارض په عریضه باندې اقرار او یا انکار کوي. که معروض علیه شخص د عارض په حق باندې اقرار وکړي؛ نو موضوع خلاصه شوه، قاضي صاحب به معروض علیه په ورکولو د حق د عارض له خپلو شرطونو سره مکلف وګرځوي او یوه شرعي مستنده پر اصولو برابره فیصله به ورته صادره کړي.

که چېرې معروض علیه شخص د عارض له دعوا څخه منکر و؛ نو بیا به محکمه عارض ته وایي، چې خپله دغه ادعا دې ثابته کړه، د اثبات د طریقو څخه یوه طریقه یې شهادت ده، چې عارض پر خپل حق باندې محکمې ته د اصولو او شرطونو برابر دوه نفره نارینه، عادلان، مقبولالشهادة شاهدان او یا یو نارینه او دوه ښځې راحاضرې کړي، تر څو د عارض په حق باندې شاهدي ورکړي.

د شاهدي اداء کولو بیان:

شهادة په لغت کې (خبر قاطع) ته ویل کیږي.[2] په اصطلاح کې «اخبارٌ صادقٌ في مجلس الحکم بلفظ الشهادة». یعني خبر صادق ورکول دي، په قضائي مجلس کې، د قاضي او خصمینو په حضور کې، په لفظ د أشهد سره.[3]

د شاهدي اداء کولو شرطونه:

د شاهدي اداء کولو شرطونه پر دوه ډوله دي، اول د تحمل شرطونه، دویم د اداء شرطونه.

د تحمل شرطونه درې دي:

۱- عقل: احتراز راغلی له صبي غیر ممیز او لېوني څخه.

۲- د سترګو دید: احتراز راغلی له ړانده څخه.

۳- لیدل د مشهود به.[4]

د اداء شرطونه په لاندې ډول دي:

۱- په دغه شاهدۍ به شاهد ته جلب د منفعت او دفع د ضرر نه وي.[5]

۱- د هلمند ښاري ابتدائیه محکمې د مدني دېوان مسلکي محرر

۲ - روضة القضاء، الفصل الاول في الشهادة، صـ۱۰۸، المادة ۳.

۳ - جواهر الروایات ص ۱۸. تسهیل القضاء، ص ۱۹۳، المادة ۷۱۹. مجلة الأحکام، المادة ۱۶۸۴ او اداري اصولنامه، ۱۳۹ ماده.

٤ - روضة القضاء لشیخ قاضي القضاة (حفظه الله) المادة ۲۳، ۲٤، ۲۵ صـ۱۱۲، ۱۱۳. مجلة الأحکام، ۱٦۸۸ ماده. تسهیل القضاء، صـ۱۱۳، ۱۹٦، ۱۹۷، المادة ۲۷، ۷۳۴، ۷۳٦. یادونه باید وکړو، چې د روضة القضاء له ۲۵ مادې او تسهیل القضاء له ۷۳٦ مادې څخه یو څه استثناآت شته، طبق ماده ۲٦ او ۲۷ روضة القضاء او تسهیل القضاء ۷۳۵ او ۷۳۷ ماده.

۵ - تسهیل القضاء، ۷۳۹ مادة او مجلة الأحکام المادة ۱۷۰۰.

۲- د ړانده او ګونګي شاهدي شرعاً نه قبلېږي.[۱]
۳- د کوچني او غلام مريي شاهدي شرعاً نه قبلېږي.
۴- د محدود في القذف شاهدي نه قبلېږي.
۵- د فاسق شاهدي نه قبلېږي.[۲]
۶- د شاهد او مشهود عليه تر منځ به دنيوي دښمني نه وي.[۳]
۷- شاهد به عادل وي، عادل هغه شخص ته ويل کېږي، چې ښه کارونه يې پر بدو باندې ډېر وي.[٤]
۸- د حدودو او قصاص شاهدي کې دا هم شرط دي، چې شاهد به نارينه وي.
۹- په حقوق العباد کې د شهادة د صحت لپاره سبق د دعوی شرط دی.
۱۰- شاهدي به د دعوی سره موافقه وي.
۱۱- موافقه د شاهدۍ له دعوی سره په لسو شيانو کې حتمي ده: نوع، کم، کيف، مکان، زمان، فعل، انفعال، وصف، ملک او نسبت.
۱۲- مشهود بها به شاهد ته معلوم وي.
۱۳- د حدودو او قصاص په موضوع کې به شاهد على الاصل وي، شهادت على الشهادت پکې نه قبلېږي.
۱٤- په هغو دعوو کې، چې شهادة على الشهادة پکې قبلېږي، په هغو دعوو کې د شهادت د صحت شرط دا دی، چې د اصلي شاهد حضور به متعذر وي.
۱۵- شاهدي به د محسوس خلاف نه وي.[۵]
۱٦- شاهدي به د متواتر خلاف نه وي.[٦]
۱۷- يو کس شاهد او مدعي دواړه نه شي کېدلای، د همدغه اصل پر بنياد د وصي او وکيل شاهدي د يتيم او مؤکل لپاره نه قبلېږي.[۷]
۱۸- شاهد به په شاهدۍ کې لفظ د أشهد وايي.
۱۹- شاهدان به په مشهود بها کې متفق وي.
۲۰- شاهدي به په قضائي مجلس او حضور د قاضي کې وي.[۸]
۲۱- هغه څوک چې د اسلام قواعد نه پېژني، شاهدي يې نه قبلېږي.
۲۲- هغه څوک چې متعصب وي، شهادت يې نه قبلېږي.
۲۳- هغه څوک چې مشهور بالکذب وي، شاهدي يې نه قبلېږي.
۲٤- د شراب خوړونکي شاهدي نه قبلېږي.
۲۵- د تارک الصلاة شاهدي نه قبلېږي.
۲٦- د هغه چا شهادت نه قبلېږي، چې په خپله شاهدۍ رشوت اخلي.
۲۷- د هغه شخص شاهدي نه قبلېږي، چې خپل دوکان يې شراب خرڅونکي ته په کرايه ورکړی وي.
۲۸- د هغو شاهدانو شاهدي نه قبلېږي، چې شهادت يې په حرمت مغلظه کې پنځه ورځې ځنډولی وي، په داسې حال کې چې مېړه او مېرمنې يې په خپل منځ کې د کور والا غونډې ژوند کاوه.
۲۹- شاهدي پر خپل فعل نه قبلېږي.[۹]
۳۰- پر خالص نفی شاهدي نه قبلېږي، بلکې د نفی متواتر شاهدي قبلېږي.[۱۰]
۳۱- که شاهدانو د شرابو پر څښلو شهادت ويلی و؛ نو په مشهود عليه کې به د شرابو د څښلو اثر موجود وي، لکه د شرابو بوی.[۱۱]

۱ - مجلة الأحكام، المادة ۱٦۸٦ او تسهيل القضاء، المادة ۷٤۰.

۲ - روضة القضاء، المادة ۳۱، ۳۳، ۳٤. تسهيل القضاء، المادة ۷٤۱، ۷٤۲، ۷٤۳.

۳ - روضة القضاء، ۳٦ مادة او مجلة الأحكام، ۱۷۰۲ مادة او تسهيل القضاء، ۷٤٤ مادة.

٤ - مجلة الأحكام، ۱۷۰۵ مادة.

۵ - روضة القضاء ۳۷، ۳۸، ۳۹، ٤۰، ٤۱، ٤۲، ٤۳، ٤٤ مادة او تسهيل القضاء ۷٤٦، ۷٤۷، ۷٤۸، ۷٤۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳ مادة.

٦ - الفتاوى الكاملية، صـ۱۲۹، كتاب الشهادة و تسهيل القضاء، ۷۵٤ مادة.

۷ - روضة القضاء، المادة ٤٦ و مجلة الأحكام، ۱۷۰۳ مادة و تسهيل القضاء، ۷۵٦ مادة.

۸ - مجلة الأحكام، ۱٦۸۹، ۱۷۱۲، ۱٦۸۷ مادة او تسهيل القضاء، ۷۵۷، ۸۵۸، ۷۵۹ مادة .

۹ - الفتاوى الكاملية، صـ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۰ او تسهيل القضاء، ۷٦۰، ۷٦۱، ۷٦۲، ۷٦۳، ۷٦٤، ۷٦۵، ۷٦٦، ۷٦۷، ۷٦۸ مادة.

۱۰ - مجلة الأحكام، المادة ۱٦۹۹ او تسهيل القضاء، ۷٦۹ مادة.

۱۱ - ردالمحتار، ج۱۱، ص ۸۱ او تسهيل القضاء، ۷۷۰ مادة.

حدود پلي کول

مفتي عزيزالرحمن عزيزي[1]

موږ په دې باور لرو، چې په اسلام کې د ژوند ټول اړخونه په پام کې نيول شوي او په بشپړه توګه ديني، عصري، نظامي او اقتصادي سپارښتنې لري، هېڅ يو اړخ يې ګونګ نه دی، ځينې چارې چې ګونګې ښکاري، هغه هم د انسانانو د ګټې او د وخت واکمنو د مصلحت پر بنا، چې خپل نظامي، اقتصادي او ټولنيزې چارې ښې پر مخ يوسي. ټول انسانان او په ځانګړې توګه واکمن او قاضيان به د اصولو، قوانينو او اساساتو د قرآن کريم په هغه سپېڅلي کتاب، نبوي احاديثو، فقهاوو پر کتابونو او قياس پرېکړې کوي، دا هر څه نه يوازې د يو فرد، بلکې د ټولنې او نظام د ټينګښت او سوله‌ييز ژوند رامنځته کېدو لپاره تر سره کوي.

اسلام له کوچني څخه تر لويانو، له ژويو څخه تر انسانانو، له ژونديو څخه تر مړيو پورې لارښوونې او ښې تګلارې لري. له ظلم او استبداد څخه په جدي توګه مخنيوی کوي، په ښو امر او له بدو ژغورنه کوي، د اخلاقي روزنې، ښې تربيې او علمي پرمختګ هڅونه کوي.

اسلام په وروروليی، صداقت، عدالت او په امانتدارۍ ټينګښت کوي، له زور، جبر او ظلم څخه دغه راز له بد اخلاقۍ، فحشا او هغه ننګونې چې د اسلامي شريعت پلي کولو کې خنډ جوړېږي، مخنيوی کوي او هغه څوک چې په اسلامي ټولنه کې فساد خپروي، غلا، قتل او يا نور ناوړه کړنې ترسره کوي، بايد په شرعي سزا ورسيږي، تر څو د نورو خلکو لپاره د عبرت وړ وګرځي. الله تعالی وايي:

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ يٰٓأُولِي الْأَلْبٰبِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ [سُورَةُ البَقَرَة/۱۷۹]

ژباړه: ستاسې لپاره په قصاص کې ژوند دی، په کار ده چې له دې قانون څخه سرغړونه ونه کړئ.

که څه هم په قصاص کې يو تن وژل کېږي، خو د نورو لپاره پکې ارام ژوند او ښه راتلونکی نغښتی دی.

زموږ دين اسلام نه يوازې د لمونځ، روژې، زکات او حج څرګندونه کړې، بلکې سياسي، اقتصادي او قضائي اړخ هم په قوانينو او اصولو سره سم په پوره توګه د ټولنې د اصلاح په موخه رالېږلي، د انسان د ژوند ټول اړخونه يې په پام کې نيولي، نه د نورو باطلو اديانو په څېر، چې قوانين يې خورا نيمګړتياوې لري چې هېڅ عدالت پکې نه وي.

تاسو وګورئ! په يهوديت کې د قاتل پر وړاندې هېڅ ښښنه نه وه، بلکې قاتل به هرومرو قصاص کېده، ښښنه او ديت پکې شتون نه درلوده، د عيسايانو په دين کې يوازې ښښنه وه، قصاص او ديت به نه وو.[2]

د عربو هم ځينې داسې قبيلې وې، چې تل به يې افراط او تفريط کاوه، هغه قبيلې چې پياوړې به وې د هغوی په اړه به

۱- ديني عالم او ليکوال

۲ - قرطبي.

بې انصافۍ پرېکړې کېدلې.
دا ټول هغه څه وو، چې د انسانیت حقوق ورباندې خوندي نه وو. یوازې د اسلام غوره دین دی، چې افراط او تفریط ته په کې ځای نه شته. معتدله لاره یې غوره کړې، واک د مقتول کورنۍ ته د قصاص، بښنې او دیت ورکول کېږي، تر ټولو غوره دا ده، چې بښنه وکړي، اسلام هم مسلمانان بښنې ته هڅوي.
اسلامي حکومت او محکمې په جنایي جرمونو او د ټولنیزو ستونزو په راکمولو کې مهم رول لري. له شرابو، نشه یې توکي، عام وژنه، چور او چپاول، غلا، یو پر بل تېری کول، دا ټول هغه څه دي، چې د انسان ژوند گواښي، انساني کرامت له منځه وړي او په ځمکه کې فساد خپروي، اسلامي حکومت ته خنډونه جوړوي او یا ترې سرغړونه کوي او د باغي په صفت پېژندل کېږي. خدای تعالی د باغیانو په اړه وایي:
فَإِن بَغَتْ إِحْدٰىهُمَا عَلَى الْأُخْرٰى فَقٰتِلُوا الَّتِى تَبْغِى حَتّٰى تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ اللَّهِ. [الحُجرَات/۹]
ژباړه: بیا که له هغو څخه یوه ډله پر بلې تېری وکړي؛ نو له تېري کوونکې (ډلې) سره وجنگېږئ، تر دې پورې چې هغوی د الله د حُکم خوا ته راوگرځي.
د سالم فکر څښتنان هېڅ وخت دا نه غواړي، چې یوه ټولنه دې نا امنه او له فساد څخه ډکه وي، د مفسدانو باید مخه ونیول شي. پوهان تل په حدودو نه پلي کولو خپه کېږي، که څه هم نن ورځ یو ډول ظلم ښکاري؛ خو په حقیقت کې سترې گټې لري، خورا مصالح لري، د دې بېلگه داسې ده، لکه یو ناروغ ته ډاکټر د عملیاتو امر ورکړي، که څه هم د پلار او مور پرې خوښه نه وي او نه غواړي چې زوی یې په چاړو پرې شي؛ خو ډاکټر د مریض پایوز ته قناعت ورکړي او د راتلونکې گټې ورته په نښه کړي، وروسته هر څه ته غاړه ږدي.
د اسلام بنسټیز امرونه، د الهي قوانینو پلي کول دي، چې د حق او عدالت تضمین دی. د عدالت اصلي سرچینه لومړی د قرآن کریم احکام پر خپل ځای، بیا پر رعیت پلي کول ستره وجیبه ده؛ ځکه هغه لوی ذات فرمایي: إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ. ژباړه: د فیصلې ټول واک د الله تعالی دی.

څوک چې د الله تعالی له حکم څخه سرغړونه کوي، هغوی د کافرانو، ظالمانو او فاسقانو له ډلې څخه گڼل کېږي، په همدې اړه الله تعالی فرمایي:
وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰٓئِكَ هُمُ الْكٰفِرُونَ،
وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُونَ،
وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ.
ژباړه: کوم خلک چې د الله تعالی له نازل کړي قانون سره سمې فیصلې ونه کړي، هم هغوی کافران دي. دویم آیت کې همغوی ظالمان دي، درېیم آیت کې همغوی فاسقان دي.
نعمتونه په څو ډوله دي، چې ځینې فردي، ځینې ټولنیز او عام وي. یو غوره نعمت هغه اسلامي حکومت دی، چې په دې کې د ډېرو ستونزو او ناخوالو مخنیوی، دغه راز د ټولو ناوړه کړنو ژغورنه کوي، عزتونه پکې خوندي وي، د یو بل برترۍ به پر مادیاتو نه وي، بلکې پر پوهې، کمال او معنویاتو پورې به تړاو لري. که چېرې نن ورځ د اسلامي حکومتونو نظامونه د غربي او کفري چتر لاندې د غلامۍ سیوري کې ژوند کوي، دا به د اسلامي نظام نیمگړتیا نه وي، چې له امله یې د اسلامي نظام هغه سپېڅلې او سپېنه لمن پرې داغي شي. موږ به داسې ووایو، چې دا د یو فرد او یا نظام خپله ستونزه وي.
که چېرې د اسلامي نظام ناشکري وشي، هغه د کفري دیموکراسۍ او جمهوري نظامونو تر چتر لاندې د هغوی په قیادت کې به بیا د فساد او غلامۍ شپې سبا کوي. د هېچا حقوق به پکې خوندي نه ساتل کېږي، بلکې جاهل په عالم، ظالم په مظلوم او مفسد به په مصلح واکمني کوي، نیکان به له ناوړه خلکو له زور او جبر څخه کړېږي، فریاد به یې نه اورېدل کېږي، قاضي به غل وي، پرېکړې به د واکمنو او شتمنو په حق کې ښه په زغرده سره وي، که څه هم قضا خورا ستر منصب دی، څومره چې صلاحیت لوړ دی دغه راز مسئولیت هم لوړ دی، لکه په دې اړه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) روایت دی:
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ جُعِلَ قَاضِيًا بَيْنَ النَّاسِ فَقَدْ ذُبِحَ بِغَيْرِ سِكِّينٍ.[1]

۱ - رواه ترمذي، رقم الحدیث، ۲۳۰۸.

ابو هريره (رضی الله عنه) وايي: رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمايي: څوک چې د خلکو قاضي وګمارل شو، هغه پرته له چاړې حلال شو.

کله چې په يوه ټولنه کې قاضيان د حق پرېکړې ونه کړي، خيانت ته مخه کړي، ماده پرستي راوټوکېږي، معنويات تر پښو لاندې، بې عدالتي رامنځته شي او پر حقايقو سترګې پټېږي؛ هغه ټولنه د زوال پر لور روانه وي.

قاضي بايد خپله دنده په صحيح توګه ترسره کړي؛ ځکه قضاء عبادت دی، لکه علامه کاساني (رحمه الله) وايي: د قاضي ګمارل فرض دي؛ ځکه قاضي د يو فرض کار يعنې قضاء لپاره ټاکل کېږي، لکه الله تعالی فرمايي: ژباړه: اې داود باور وکړه، چې موږ ته په ځمکه کې خليفه ټاکلی يې؛ نو ته د خلکو تر منځ د حق پرېکړه وکړه.[1]

بل آيت کې راځي: ﴿وَأَنِ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ﴾. اې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ته پرېکړه وکړه د دوی تر منځ په هغه څه سره، چې الله تعالی نازل کړي دي.

کله چې پرېکړې په اسلامي شريعت ترسره شي، بيا به هېڅکله داسې جرات څوک ونه کړي، چې د انسان ژوند وګواښي، د امن او ډاډمنه فضا به وي، انسان خو لا څه کوې، حيوانات به هم په مړه ګېډه خوراک کوي او مرغان به هوا کې د خوښۍ نغمې غږوي، مېږه به له لېوه څخه وېره نه لري.

په شرعي پرېکړه کې د تجارانو مالونه او سرونه خوندي وي، که څوک يې مال غلا کوي، په سارق سره پېژندل کېږي او که لوټې يې په قطاع طريق سره پېژندل کېږي، په شرعي حد سره په سزا رسېږي. هېڅ لېوه مېږې ته خوله نه شي اچولی، هر څوک به په ډاډمنه فضا کې د امن تر سيوري لاندې ژوند کوي. غريب به په خپلې غريبۍ وياړي، شتمن به پر خپلې شتمنۍ کې سخا کوي او د اړمنو خلکو لاسنيوی به کوي.

که چېرې له اسلامي نظام ورهاخوا نورو نظامونو ته سر ورښکاره کړو او ښه په دقيقه توګه يې وڅارو، له نظامي اړخه نېولې تر ديکتاتورۍ پورې، له اقتصادي اړخه يې نېولې تر سياسي پورې، ټول په دروغو او بې بنسټه خبرو ولاړ دي، د شتمنو حقوق پکې خوندي او له قانون څخه مستثنا دي، هر قانون چې پلي کېږي هغه پر غريب او ناچاره خلکو وي، ستره بېلګه يې تېر نظام و، چې د يو څو مافيايي کړيو له امله د تجارانو مالونه او شتمني پکې خوندي نه وه، تجارانو خپله شتمني نه شواى څرګندولی او په بازار کې پانګونه هم په زړه نا زړه توګه ترسره کېده. که چېرې يې له سرمايې څخه څوک خبر شوي واى، زامن يې ترې اختطاف کول، يا به په لاره کې لوټ کاوه. که به د يو تن سره ښه وسايط وليدل شو، نه يوازې وسايط يې ترې غلا کاوه، بلکې په همدې خپل موبايل پسې يې واژه. ډېرې داسې ناوړه پېښې رامنځته شوې، چې تاريخ ليکونکي يې په ليکلو شرمېږي.

لکه څرنګه چې د اسلامي حکومت ارزښت زيات دی، دغه راز مسئوليت يې هم خورا زيات دی، تر ټولو مهم هغه د شريعت قوانين او حدودو پلي کول، بيا د خپل رعيت غوښتنې پر ځای کول، د جرمونو مخنيوی کول او له فساد څخه خلک راګرځول دي.

په دې ښه پوهېږو، چې هېڅ يوه ټولنه او يا يو ملک پرته له فساده نه وي، که چېرې جرم او فساد نه واى بيا به محکمې او قضاياوې هم نه وې، محکمې د همدې لپاره وي، چې تر څو د فساد کچه راټيټه کړي.

اسلامي نظام نه يوازې د انسانانو لپاره، بلکې د ټولو ژويو او حيواناتو له پاره ستر رحمت او د سر سيوری دی، د ناچارو او مظلومانو د دفاع لپاره کلک ډال دی، د عزت او ناموس خوندي ساتنې غوره قلعه ده، د حقوقو ستره محکمه ده او د ټولو مومنانو لپاره ستر ځواک دی، بايد حدود پلي شي، څو په ښه توګه د اسلامي نظام ساتنه وشي.

[1] - ص، ٢٦.

د سترې محکمې د جزا دیوان عمومي رئیس محترم مفتي عتیق الله (درویش) ځانګړې مرکه

لومړۍ پوښتنه: محترم مفتي درویش صاحب! د سترې محکمې اساسي مسؤولیتونه څه دي؟

ځواب: تر ټولو لومړی تاسو ته او ستاسو په وساطت د دې مرکې لوستونکو ته: السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته! ستاسو د پوښتنې په ځواب کې، چې د سترې محکمې اساسي مسؤولیتونه څه دي؟ باید ووایم، چې ستره محکمه، د اسلامي نظام له مهمترینو ارګانونو څخه ده، چې اصلي مسؤولیت یې د اسلامي شریعت او نافذه قوانینو پر بنسټ د الهي عدالت تأمین او د خلکو د حقونو ساتنه ده، د ظلم مخنیوی او په ټولنه کې د شرعي قانون حاکمیت دی، د افغانستان اسلامي امارت د محترم مشرتابه لخوا سترې محکمې او د سترې محکمې ټولو ماتحت محاکمو ته دنده سپارل شوې، چې د افغانستان په هره سیمه کې د مراجعینو دوسیو ته د اسلامي شریعت د احکامو مطابق په ټاکلي وخت رسېدنه وکړي، له ظالمانو د مظلوم حق واخلي او مجرمینو ته د دوی د جرم مطابق سزاګانې ورکړي؛ الحمدلله د دغه کار په نتیجه کې، تاسو او د افغانستان ټول ولس شاهد دی، چې د اسلامي امارت له فتحې وروسته په ټول ملک کې د پام وړ مثبت بدلون راغلی دی، څوک هم د جرم ترسره کولو جرئت نه کوي او هر څوک په ډاډه زړه خپل مشکلات او شخړې که هغه حقوقي وي که جزائي وي، مربوطه محاکمو ته وړاندې کوي.

دویمه پوښتنه: مفتي صاحب محترم تاسو ووېل، چې ټول هېوادوال د خپلو حقونو د ترلاسه کولو لپاره محاکمو ته مراجعه کوي او محاکم د دوی دوسیو ته په ټاکلي وخت د اسلامي احکامو په رڼا کې رسېدنه کوي، زموږ پوښتنه داده، چې که یو څوک د محکمې په پرېکړه راضي نه وي یا شکایت ولري، آیا سترې محکمې د دغه کسانو د شکایت اورېدو لپاره څه اسانتیاوې رامنځته کړې دي؟

ځواب: د افغانستان اسلامي امارت سترې محکمې حتی الامکان د مراجعینو لپاره ډېرې زیاتې اسانتیاوې رامنځته کړې دي، داسې

اسانتیاوې چې اصلاً په کې د چا د حق د ضایع کېدو وېره نشته، د مثال په ډول، ستره محکمه تر خپل اثر لاندې درې ډوله محاکم لري (د تمیز محاکم، مرافعه محاکم او ابتدائیه محاکم) کله چې یو مراجعه کوونکی ابتدائیه محکمې ته عارض شي او خپله موضوع ورسره شریکه کړي، ابتدائیه محاکم په ډېر دقت سره د جانبینو له پوره معلوماتو او دقیقې پلټنې وروسته یاده موضوع فیصله کوي، که چېرته یو له جانبینو د شرعي دلایلو په لرلو سره، په یاده فیصله قانع نشي او قناعت پرې ونه کړي، دغه نه قناعت کوونکي ته د مرافعه غوښتنې حق ورکړل شوی دی، هغه کولای شي، چې په ټاکلې موده کې مرافعه محکمې ته عارض شي او هغه شرعي دلایل چې له امله یې نوموړی د ابتدائیه محکمې پر پرېکړه راضي نه دی، له مرافعه محکمې سره د اصولو له مخې شریک کړي، اړوند مرافعه محکمه یې دوسیه ګوري، که فرضاً د ابتدائیه محکمې په پرېکړه کې څه نواقصات موجود وي، نو مرافعه محکمه بیا دغه د ابتدائیه محکمې دوسیه نقض کوي او ابتدائیه محکمې ته یې د بیا کتنې حکم کوي، همدغه شان که د مرافعې پر فیصله یو څوک قناعت ونه لري او د خپل حق د ضایع کېدو وېره ولري، دوی ته هم د تمیز غوښتنې حق ورکړل شوی دی او تمیز هم د دوی د عریضې مطابق، د دوسیې په اړه لازم اجراآت کوي، حاصل دا چې د اسلامي امارت په محاکمو کې موږ په پوره اطمینان سره ویلای شو، چې حق حقدار ته رسېږي.

په دې سربېره هېوادوالو ته د اقتضائي تفتیش فرصت هم ورکړل شوی دی، که فرضا څوک د مربوطه محکمې له قضائي غړو ناراضه وي، یا شکایت ولري، یا یې دوسیه له مؤجه دلایلو پرته ځنډېږي یا بل مشکل ولري، نو عارض کولای شي، چې د سترې محکمې عالي مقام ته خپله عریضه وړاندې کړي او خپله ستونزه ورسره شریکه کړي، نو د سترې محکمې عالي مقام هم د دوی موضوع، په ځانګړې توګه د تفتیش عمومي ریاست ته راجع کوي او د تفتیش عمومي ریاست لخوا ټاکلی پلاوی دغه موضوع په بشپړ جدیت او دقت سره څېړي او د مراجعه کوونکي ستونزې ته رسېدنه کوي.

درېیمه پوښتنه: مفتي صاحب محترم هره اداره د خپلو چارو د ښه ترسره کولو لپاره له نورو ادارو سره همغږۍ او همکارۍ ته اړتیا لري، ستره محکمه له نورو اړوند امارتي ادارو سره د همغږۍ په برخه کې څه لاسته راوړنې لري؟

ځواب: دقیقا، د یوه نظام ادارې، لکه د ځنځیر حلقې له یو بل سره تړلې دي او ځینو موخو ته د رسېدو لپاره د اړوندو ادارو ګډې همکارۍ او د دوی ترمنځ قوي همغږۍ ته اړتیا وي، سترې محکمې هم دغه اړتیا ارزښت ته په کتو، د خپلو پرېکړو د تطبیق، د متهمینو د جلب یا احضار او نورو اړوند چارو د ترسره کولو لپاره له ټولو امارتي ادارو سره بشپړه او قوي همغږي لري، په مرکز او ولایتونو او آن ټولو ولسوالیو کې د محاکمو مسؤولین په اونۍ کې، یا په دوو اونیو کې یو ځل حتماً د امنیتي ارګانونو، امر بالمعروف، د احکامو او فرامینو د تطبیق او نظارت، عدلیې او نورو امارتي ادارو له مسؤولینو سره د همغږۍ ناستې کوي او الحمدلله له یو بل سره قوي همغږي او همکاري لري.

څلورمه پوښتنه: مفتي صاحب محترم یوه بله موضوع د زندانیانو ده، آیا محاکم له خپلو فیصلو وروسته د زندانیانو د برخلیک د معلوملو لپاره څه طرزالعمل لري؟ مثلا: داسې خو به نه وي پېښنه شوې، چې یو کس د محکمې له حکم ډېر وخت زندان کې پاتې شي؟

ځواب: تاسو ډېرې ښې پوښتنې ته اشاره وکړه، د افغانستان اسلامي امارت محاکم مکلف شوي، البته د نورو امارتي ادارو د مسؤولینو په همکارۍ، چې وخت پر وخت له زندانیانو څخه لیدنې وکړي، د زندانیانو د وضعیت، د دوی دوسیې، روغتیایي خدمات، ددوی د زده کړو بهیر او د نورو مواردو، له نږدې څخه څارنه وکړي، دا د دې لپاره که کوم زنداني مشکلات ولري، چې مشکلات یې له اړوند مرجع سره شریک او حل شي، تاسو بهتره پوهېږئ، چې زندانیان هم زموږ او ستاسو هېوادوال دي، که څه هم دوی جرم ترسره کړی او د هغه جرم مطابق د محکمې د پرېکړې له مخې زنداني دي؛ خو دوی ته بیا هم په زندان کې داسې شرایط مساعد شوي، چې له زندان تېرولو وروسته د اصلاح شوي وګړي په حیث ټولنې ته وراندې شي، مثلا: دوی ته د دیني او مسلکي زده کړو زمینه برابره شوې، روغتیا ته یې پاملرنه کېږي، صحیح خوراک ورکول کېږي او دبته ورته نور ټول هغه حقونه چې اسلام ورته ټاکلي په نظر کې نیول شوي، یعنې زما د خبرو خلاصه داده، چې د اسلامي امارت زندانونه د اصلاح مرکزونه دي او د زندانیانو د اصلاح لپاره په کې هر ډول امکانات او اسانتیاوې موجودې دي، په دې هکله به له تاسو سره د یوه زنداني خاطره شریکه کړم، دلته په کابل کې په دارالتأدیب محبس کې یوې کورنۍ هغه ماشوم، چې له حبس تېرولو څخه وروسته کور ته استول شوی و، دوباره یې کورنۍ (مور او پلار) محبس ته راوستلو او جالبه داوه، چې یو بل بچی یې هم ورسره راوستلی و او د محبس له مسؤول نه یې وغوښتل، چې دغه دواړه ماشومان چې یو په جرم کې نیول شوی و او له حبس تېرولو وروسته خلاص شوی و او یو بل چې هېڅ جرم یې نه درلود، هغه یې هم راوستی و او غوښتنه یې داوه چې دلته یې محبس ته دوباره راولې په محبس کې یې وساتي، دوی وویل چې قسم دی، که به نور اولادونه زموږ دومره احترام کوي لکه دغه بچی چې له محبس نه راخلاص شوی، د مور او پلار لاسونه ښکلوي، د اوداسه اوبه ورته تیاروي او د ټولې کورنۍ په ځانګړې توګه (مور او پلار) دومره احترام کوي، چې موږ یې دېته وهڅولو چې یو بل بچی مو هم ورسره راوستلو تر څو دلته په محبس کې همدغه شان تربیه او روزنه یې وشي، داسې نورې بېلګې هم شته، خلاصه دا چې الحمدلله د اسلامي امارت زندانونه د اصلاح او روزنې مرکزونه ګرځېدلي دي.

پنځمه پوښتنه: مفتي درویش صاحب محترم راته ویلای شې، چې د اسلامي امارت محاکمو په شاوخوا څلورو کلونو کې څومره دوسیو ته رسېدنه کړې ده؟

ځواب: د اسلامي امارت محاکمو د حدودو او تعزیراتو په ګډون په تېرو شاوخوا څلورو کلونو کې پنځه لکه، څلور اویا زره، شپږ سوه او یوویشت (۵۷۴۶۲۱) حقوقي او جزائي دوسیو ته رسېدنه کړې ده، چې په دې کې تقریبا (۶۸۰۰۰)اته شپیته زره دوسیې د ښځو د حقونو اړوند دي؛ په دې سربېره محاکمو په همدې موده کې پنځه لکه، درې شپېته زره، یو سل او څلور اتیا (۵۶۳۱۸۴) بېلا بېلې وثیقې هم اجرا کړې دي.

شپږمه پوښتنه: مفتي صاحب تاسو د حدودو او تعزیراتو یادونه وکړه، د اسلامي امارت د محاکمو لخوا د حدودو د تطبیق پر مهال اکثراً نړیوال ارګانونه نیوکه کوي، چې ګواکي دا د بشر حقونو ضد عمل دی، تاسو د دوی دغه خرګندونو ته څه ویل غواړئ.

ځواب: د اسلام دښمنان او ځینې نړیوال ارګانونه یوازې د الهي احکامو، لکه: قصاص، حدود، او تعزیراتو له

تطبيق سره مخالفت نه کوي؛ بلکې دوی په اصل کې له اسلام سره دښمني کوي، دوی غواړي چې په نړۍ کې د اسلامي احکامو او قوانینو پر ځای د دوی په لاس جوړ شوي ناقص بشري قوانین تنفیذ کړي، په اسلامي ټولنو کې امن او عدالت دوی نه غواړي،او حالانکې الله تعالی په خپل مبارک کلام کې د دوی دغه مخالفتونه مسلمانانو او پیغمبر ته ښکاره کړي او وايي: وَلَن تَرْضَىٰ عَنكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ الآية [سورت بقره/ ۱۲۰ آیت] یعنې یهود او نصاری تر هغې له مسلمانانو څخه نه راضي کېږي ترڅو چې د دوی د دین پیروي ونه کړي.

د خوشحالۍ خبره داده چې الحمدلله ټول مسلمه امت په ځانګړې ډول افغانانو د دوی اصلیت پېژندلی دی، دوی هېڅکله په هېڅ اسلامي ټولنه کې، د مسلمانانو پر ضد د ظلم او زیاتي، رد او مخالفت نه دی کړی؛ بلکې دوی هڅه کړې چې خپل ظلمونه، وژنې، بندیزونه او نورو فسادونه مسلمانانو ته متوجه کړي.

د اسلام مبارک دین د ټولنې د خیر لپاره نافذ شوی، او زموږ عقیده او ایمان دادی چې په ټولنه کې د امن او عدالت د تأمین یوازینۍ لار، د اسلامي احکامو بشپړ تطبیق دی، نو له دې وجې د سترې محکمې محترم عالي مقام، خپلو ټولو ماتحت محاکمو ته هدایت کړی، چې ټولې راجع شوې دوسیې دې په غور او دقت سره ګوري، دوسیو ته د رسېدنې پر مهال، د جانبینو ټول اسناد ګوري، او د دوی خبرې د دې اوري، وروسته په ډېر جرئت د اسلامي احکامو په رڼا کې دې خپلې پرېکړې صادروي.

اوومه پوښتنه: مفتي صاحب محترم د خپرونې په وروستۍ برخه کې غواړم د اسلامي امارت د محاکمو د قضائي غړو په اړه پوښتنه وکړم، په محاکمو کې کسان تر ډېره د کومو وړتیاوو په اساس ګمارل شوي دي، او ګمارل کیږي؟

ځواب: د اسلامي امارت د سترې محکمې د محترم عالي مقام د هدایت په اساس په ټولو محاکمو کې، کسان د اهلیت، مسلک، تجربې، دیانت او نورو مثبتو ځانګړتیاوو په اساس ګمارل شوي دي، او ګمارل کیږي، مثلاً: په ټولو محاکمو کې قاضي صاحبان، مفتي صاحبان او قضائي محررین، اکثریت هغه علماء کرام دي، چې په قضاء، افتاء او نورو شرعي برخو کې یې کلونه کلونه زده کړې او تخصص یې کړی،او یا د اسلامي امارت له فتحې مخکې یې د اسلامي امارت د محاکمو په عالي اداره کې عملاً د قضاء مسؤولیت ترسره کړی او تجربه لري، په دې سربېره موږ د محاکمو د قضائي غړو، د لا ښې روزنې او ظرفیت لوړونې لپاره، د قضائي زده کړو دوه ریاستونه لرو، چې یو یې په مرکز کې، او یو په جنوب لوېدیځ زون کې فعالیت لري، یوازې د مرکزي ریاست لخوا په شاوخوا څلورو کلونو کې د محاکمو (۳۶۵۴) درې زره،شپږسوه او څلورپنځوس قضائي غړو ته، د ظرفیت لوړونې لنډمهاله او اوږدمهاله، روزنیز پروګرامونه جوړ شوي، او دوی ته د مسلکي شیوخ کرامو او استادانو لخوا عملي او نظري روزنه ورکول کیږي، او په دغې مرحله کښې له دوی څخه دوه ځله امتحان او ازموینه اخیستل کیږي، چې یوځل په ابتداء کښې اودویم ځل، د روزنیزپروګرام په پای کښې، او بیا له دویمې ازموینې پس هغه څوک په کار ګمارل کیږي چې د دویمې ازموینې د هیئت لخوا تائید شي.

د وثیقو د کندو د صحافت د طرزالعمل کتاب

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدلله رب العلمین والصلوة والسلام علی سیدالمرسلین وعلی آله و اصحابه اجمعین

د وثیقو د کندو د صحافت د طرزالعمل کتاب

د وثیقو د کندو د صحافت د طرزالعمل کتاب پر یوه مقدمه، دوو بابونو او یوولس مادو مشتمل دی.

مقدمه

مقدمه له اصولو او قوانینو څخه مراد، د تطبیق ساحه، د تطبیق مرجع او لنډ نوم پر مادو مشتمله ده.[۲]

له اصولو او قوانینو څخه مراد

لومړۍ ماده:

په دې طرزالعمل کې له اصولو او قوانینو څخه مراد، هغه اصول او قوانین دي چې د عالیقدر امیرالمؤمنین شیخ القرآن والحدیث مولوي هبة الله اخندزاده حفظه الله تعالی له خوا تدوین یا تأیید شوي وي.[۳]

کتاب طرزالعمل صحافت کنده‌جات وثایق

کتاب طرزالعمل صحافت کنده جات وثایق مشتمل بر یک مقدمه، دو باب و یازده ماده است.

مقدمه

مقدمه مشتمل بر ماده های مراد از اصول و قوانین، ساحه تطبیق و مرجع تطبیق و نام اختصاری، است.[(۲)]

مراد از اصول و قوانین

مادهٔ اول:

مراد از اصول و قوانین در این طرزالعمل اصول و قوانینِ است که از جانب عالیقدر امیرالمؤمنین شیخ القرآن والحدیث مولوی هبة الله آخندزاده حفظه الله تعالی تدوین یا تأیید گردیده باشد.[(۳)]

۱- ابتدأ الکتاب بالبسملة أولا، ثم ثنى بالحمدلة اقتداء بالكتاب العزيز المستفتح هكذا، وعملا بقوله عليه الصلاة والسلام: «كل أمر ذي بال لا يبدأ فيه بذكر الله وبسم الله الرحمن الرحيم فهو أقطع» رواه الحافظ عبد القادر الرهاوي في أربعينه: وفي رواية أبي داود والنسائي: «كل كلام لا يبدأ فيه بالحمد لله فهو أجذم» وفي رواية ابن ماجه: «كل أمر ذي بال لم يبدأ فيه بالحمد لله فهو أقطع» ورواه أبو عوانة وابن حبان في صحيحيهما. (البناية شرح الهداية ج۱ص۱۳، مكتبة التجارية)

۲- وقد ذكر الحموي في حاشية الأشباه أن عادة سلاطين زماننا إذا تولى أحدهم عرض عليه قانون من قبله وأمر باتباعه. (ردالمحتارج۱ص۱۷۹ جلالی کتب خانه ۱۲ جلده)

وإن خالف قانون من قبله بل لو أمره بأمر مخالف لقانون من قبله فالظاهر نفوذه ولزوم اتباعه حيث وافق قانون الشرع القويم فهذا ما ظهر لفهمي السقيم وفوق كل ذي علم عليم. (تنقيح الفتاوى الحامدية ج۲ ص۶:مكتبة يوسفيه)

۳- وَكَذَلِكَ إنْ أَمَرُوهُمْ بِشَيْءٍ لَا يَدْرُونَ أَيَنْتَفِعُونَ بِهِ أَمْ لَا، فَعَلَيْهِمْ أَنْ يُطِيعُوهُ، لِأَنَّ فَرْضِيَّةَ الطَّاعَةِ ثَابِتَةٌ بِنَصٍّ مَقْطُوعٍ بِهِ. وَمَا تَرَدَّدَ لَهُمْ مِنْ الرَّأْيِ فِي أَنَّ مَا أُمِرَ بِهِ مُنْتَفَعٌ أَوْ غَيْرُ مُنْتَفَعٍ بِهِ لَا يَصْلُحُ مُعَارِضًا لِلنَّصِّ الْمَقْطُوعِ. (شرح السير الكبير ص۱۶۵ باب مايجب من طاعة الوالي ومالايجب:الناشر:الشركة

د تطبیق ساحه

دویمه ماده:

د دې طرزالعمل حکمونه د مرافعه محکمو د مخزنونو دفعالیت په ساحه کې د تطبیق وړ دی.[1]

د تطبیق مرجع

درېیمه ماده:

د مرافعه محکمې د ریاست مقام ددې طرزالعمل د حکمونو د تطبیق مرجع دی.[2]

لنډ نوم

څلورمه ماده:

د وثیقو د کندو صحافت له دې وروسته په دې طرزالعمل کې د صحافت په نوم یادېږي.[3]

ساحۀ تطبیق

مادۀ دوم:

احکام این طرزالعمل در ساحۀ فعالیت مخزن های محاکم مرافعه قابل تطبیق است.[1]

مرجع تطبیق

مادۀ سوم:

مقام ریاست محکمه‌ای مرافعه مرجع تطبیق احکام این طرزالعمل می‌باشد.[2]

نام اختصاری

مادۀ چهارم:

صحافت کنده‌جات وثایق بعد از این در این طرزالعمل به نام صحافت یاد می گردد.[3]

الشرقية للاعلانات)

(قوله: أمر السلطان إنما ينفذ) أي يتبع ولا تجوز مخالفته وسيأتي قبيل الشهادات عند قوله أمرك قاض بقطع أو رجم إلخ التعليل بوجوب طاعة ولي الأمر وفي ط عن الحموي أن صاحب البحر ذكر ناقلا عن أئمتنا أن طاعة الإمام في غير معصية واجبة. (ردالمحتار ج٨ ص١٣٢: جلالى كتب خانه ١٢ جلده)

١- أصل الحكم وادارة الشؤون أن يكون للسلطان لأنه صاحب الامامة الكبرى وجميع من يعمل للعموم يكون وكيلا عنه، لكن الوكالة قد تكون بلاواسطة كأن يقول السلطان لزيد وكلتك بالحكم بين الناس، ولاخر بجباية الأموال وحفظها، ولاخر بحفظ الثغور، ولاخربادارة الأمور السياسية، ولأخربعقاب المجرمين. (الاتاسى ج٦ص٤٦ مكتبه حنفيه)

لما كَانَ الْملك لَا يَسْتَطِيع إِقَامَة هَذِه الْمصَالح كلهَا بِنَفسِهِ وَجب أَن يكون لَهُ بِإِزَاءِ كل حَاجَة أعوان، وَمن شَرط الأعوان الْأَمَانَة وَالْقُدْرَة على إِقَامَة مَا أمروا بِهِ وانقيادهم للْملك والنصح لَهُ ظَاهرا أَو بَاطِنا. (حجة الله البالغة ج١ص٤٦ ط أمير محمدكتب خانه كراتشى)

٢- التخريج السابق

٣- الْعُرْفُ الْخَاصُّ تَعْرِيفُهُ: هُوَ اصْطِلَاحُ طَائِفَةٍ مَخْصُوصَةٍ عَلَى شَيْءٍ كَاسْتِعْمَالِ عُلَمَاءِ النَّحْوِ « لَفْظَةَ الرَّفْعِ « وَعُلَمَاءِ الْأَدَبِ كَلِمَةَ « النَّقْدِ. (درر الحكام في شرح مجلة الأحكام ج١ ص٤١ ط: حنفيه)

الاصطلاح: لغة الاتفاق، واصطلاحا: هو إخراج طائفة من الناس معينة لفظا من الألفاظ عن معناه اللغوي ووضعه لمعنى آخر وتخصيصه به وذلك كوضع الفقهاء كلمة (الإيجاب) للمعنى الوارد في المادة (١٠١) وكلمة البيع للمعنى الوارد في المادة (١٠٥) وكلمة الإجارة للمعنى الوارد في المادة(٤٠٥). (درر الحكام في شرح مجلة الأحكام ج١ ص٩٤ مكتبه حنفيه الكتاب الاول البيوع)

لومړی باب

د صحافت اړوند حکمونه

د صحافت د څارنې هیئت ترکیب

پنځمه ماده:

(۱) په مرکز کې د صحافت د څارنې هیئت جوړ دی له:

۱- د قضائي پلټنې ریاست یو تن قضائي غړی د سرپرست په توګه.[۱]

۲- د کابل د مرافعه محکمې دوه تنه تجربه لرونکي قاضیان.[۲]

۳- د مخزن د آمریت یو تن اداري کارکوونکی.[۳]

۴- د وثیقو د آمریتونو یو تن قضائي غړی.[٤]

(۲) په ولایتونو کې د صحافت د څارنې هیئت جوړ دی له:[٥]

۱- د مرافعه محکمې دوه تنه تجربه لرونکي قاضیان، یو یې د سرپرست په توګه.[٦]

۲- د وثیقو آمر.[۷]

باب اول

احکام مربوط به صحافت

ترکیب هیئت نظارتِ صحافت

مادهٔ پنجم:

(۱) هیئت نظارتِ صحافت در مرکز مرکب است از:

۱- یک تن عضو قضائی ریاست تفتش قضائی به حیث سرپرست.[(۱)]

۲- دو تن قضات با تجربهٔ ریاست محکمه‌ای مرافعه ولایت کابل.[(۲)]

۳- یک تن کارمند آمریت مخزن.[(۳)]

۴- یک تن عضو قضائی آمریت‌های وثایق.[(٤)]

(۲) هیئت نظارت صحافت در ولایات مرکب است از:[(٥)]

۱- دو تن قضات با تجربهٔ ریاست محکمه‌ای مرافعه، یک تن از آنها به حیث سرپرست.[(٦)]

۲- آمر وثایق.[(۷)]

۱- أصل الحكم وادارة الشؤون أن يكون للسلطان لأنه صاحب الامامة الكبرى وجميع من يعمل للعموم يكون وكيلا عنه، لكن الوكالة قد تكون بلاواسطة كأن يقول السلطان لزيد وكلتك بالحكم بين الناس،و لاخر بجباية الأموال وحفظها، ولاخر بحفظ الثغور، ولاخر بادارة الأمور السياسية، ولأخربعقاب المجرمين: (الاتاسى ج٦ ص٤٦ مكتبه حنفيه)

لما كَانَ الْملك لَا يَسْتَطِيع إِقَامَة هَذِه الْمصَالح كلهَا بِنَفسِهِ وَجب أَن يكون لَهُ بِإِزَاءِ كل حَاجَة أعوان، وَمن شَرط الأعوان الْأَمَانَة وَالْقُدْرَة على إِقَامَة مَا أمروا بِهِ وانقيادهم للْملك والنصح لَهُ ظَاهرا أَو بَاطِنا. (حجة الله البالغة ج١ ص٤٦ ط أمير محمدكتب خانه كراتشى)

التصرف على الرعية منوط بالمصلحة،لما كان لامام المسلمين ولاية نظارة على عموم الرعية فى الامورالعامة كان تصرفه على الرعية منوط بالمصلحة، ولهذا يجب أن تكون أوامر السلطان وأولى الأمر والنهى موافقة لمصالح الرعية لأن السلطان انما أعطي السلطة من الله تعالى لأجل صيانة دم عباده ووقاية عرضهم وأموالهم. (المجلة الاحكام العدلية المادة (٥٨) شرح المجلة سليم باز ج١ ص٣٥: الناشر أميرحمزه)

۲- التخريج السابق

۳- التخريج السابق

٤- التخريج السابق

٥- التخريج السابق

٦- التخريج السابق

۷- التخريج السابق

۳- د مخزن یو تن اداري کارکوونکی.[۱]

د صحافت د څارنې د هیئت دندې

شپږمه ماده:

د صحافت د څارنې هیئت د لاندې دندو لرونکي دي:

۱- هغه کندې چې صحافت ته اړتیا لري، صحافت به یې د توظیف شوي هیئت تر نظارت لاندې په پوره احتیاط سره ترسره کېږي.[۲]

۲- که د صحافت په بهیر کې د کندو په پاڼو کې کوم ډول توپیر ولیدل شي، ټاکلی هیئت دې خپل نظر ولیکي او د کندې په پای کې دې ونښلوي.[۳]

۳- هغه کندې چې د پاڼو شمېر یې ډیر وي او ګنډل یې بېل شوی وي یا یې د بېلېدو خطره وي، د مؤظف هیئت تر څار لاندې دې په دوو یا ډېرو جلدونو کې ترتیب او تنظیم او د هر جلد پر مخ دې د وثیقې د پیل او پای شمېره د تسلیمی د دورې له نمبر سره ولیکل شي.[٤]

۳- یک تن کارمند مخزن.[۸]

وظایف هیئت نظارتی صحافت

مادهٔ ششم:

هیئت نظارتی صحافت، دارای وظایف ذیل می‌باشد:

۱- کنده‌ای که ضرورت به صحافت داشته باشد، صحافت آن تحت نظارت هیئت مؤظف با احتیاط تمام انجام یابد.[۱]

۲- هرگاه در جریان صحافت در ورق‌های کنده کدام نوع تفاوت به نظر برسد، هیأتی مؤظف نظر خویش را نگاشته و در اخیر کنده نصب نماید.[۲]

۳- کنده جاتی که تعداد ورق‌های آن زیاد بوده و دوخت آن جدا شده یا احتمال جدا شدن آن متصور باشد، زیر نظر هیئت در دو یا بیشتر مجلدها ترتیب و تنظیم و به روی هر جلد شمارهٔ آغاز و انجام وثیقه با شمارهٔ دوره تسلیمی آن تحریر گردد.[۳]

۱- التخريج السابق

۲- يقول الرسول صلى الله عليه وسلم: «كلكم راع وكلكم مسؤول عن رعيته» (۱) في هذا الحديث دلالة واضحة على أن الدولة مسؤولة عن كل شيء يجري في داخلها. فلها الإشراف على نشاط الأفراد العام، ولها حق التدخل بالمصالح الخاصة لحماية المصالح العامة وكفالة تطبيق وتنفيذ الشريعة، ولها محاسبة الموظفين وأصحاب الولاية والسلطة في نواحي الدولة. (الفقه الإسلامي وأدلته للزحيلي ج۷ ص٤٩٨٩):طبع رشيديه)
فكما أن الدولة مسؤولة عن رعاياها (مجتمعها) يعتبر كل فرد في المجتمع مسؤولا عن أي فرد آخر، وهذا ليس مجرد تكافل أخلاقي، وإنما هو تكافل قانوني إلزامي، وإن لم يوجد جزاء أو عقاب دنيوي على تقصير الإنسان بواجبه فيه، وعليه تكون الدولة في النظام الإسلامي أشبه بدولة اشتراكية، وكل فرد فيها أقرب إلى أنه عضو اشتراكي فعال يساهم في تحمل المسؤولية الاشتراكية على وفق ترتيب. (الفقه الإسلامي وأدلته للزحيلي ج۷ ص٥٠١٣: طبع رشيديه)

۳- التخريج السابق

٤- أصل الحكم وادارة الشؤون أن يكون للسلطان لأنه صاحب الامامة الكبرى وجميع من يعمل للعموم يكون وكيلا عنه، لكن الوكالة قد تكون بلاواسطة كأن يقول السلطان لزيد وكلتك بالحكم بين الناس،و لاخر بجباية الأموال وحفظها، ولاخر بحفظ الثغور، ولاخربادارة الأمور **السياسية،** ولأخربعقاب المجرمين: (الاتاسي ج٦ ص٤٦ مكتبه حنفيه)
لما كَانَ الْملك لَا يَسْتَطِيع إِقَامَة هَذِه الْمصَالح كلهَا بِنَفسِهِ وَجب أَن يكون لَهُ بِإِزَاءِ كل حَاجَة أعوان، وَمن شَرط الأعوان الْأَمَانَة وَالْقُدْرَة على إِقَامَة مَا أمروا بِهِ وانقيادهم للْملك والنصح لَهُ ظَاهرا أَو بَاطِنا. (حجة الله البالغة ج۱ ص٤٦ ط أمير محمدكتب خانه كراتشي)

۴- تر صحافت وړاندې مؤظف هیئت باید د کندو او د هغو د سوابقو ارزونه او د هغو لپاره جلدونه ترتیب او تر صحافت وروسته یې دویم ځلې څارنه وکړي.[۱]

۵- هغه کندې چې د محکمو د تشکیل د تغیر له امله د ډېرو محکمو په توسط یې اجراآت شوي وي، د هرې محکمې وثیقې باید د مؤظف هیئت تر څارنې لاندې په جلا ډول صحافي او د هماغې محکمې اړوند الماری کې به اېښودل کېږي.[۲]

<u>په صحافت کې دقت</u>

اوومه ماده:

صحاف ته لازمه ده چې صحافت په پوره دقت او احتیاط سره ترسره کړي تر څو لیکنه، مهر او امضاء مخدوش نه شي.[۳]

دویم باب

متفرقه حکمونه

<u>د موادو کیفیت</u>

اتمه ماده:

د کندو د صحافت لپاره دې لوړ کیفیت لرونکي توکي او مواد د صحاف په واک کې ورکړل شي.[٤]

<u>له وېش مخکې احتیاطي تدبیرونه</u>

نهمه ماده:

٤- پیش از صحافت باید هیأتی مؤظف کنده ها و سوابق آن را ارزیابی و برای آن مجلدها ترتیب و پس از صحافت برای بار دوم نظارت نمایند.(٤)

٥- کنده جاتی که به اثر تغییر تشکیل محاکم، توسط بیشتر محاکم در آن اجراآت شده باشد، وثایق مربوط هر محکمه باید تحت نظارت هیأتی مؤظف طور جداگانه صحافی و به الماری های متعلق به همان محکمه گذاشته شود.(٥)

<u>دقت در صحافت</u>

مادۀ هفتم:

به صحاف لازم است که صحافت را با دقت و احتیاط تمام انجام دهد، تا نگارش، مهر و امضاء مخدوش نه گردد.(١)

باب دوم

احکام متفرقه

<u>کیفیتی مواد</u>

مادۀ هشتم:

جهت صحافت کنده جات، لوازم و مواد با کیفیت در اختیار صحـاف گذاشته شود.(٢)

<u>تدابیر احتیاطی قبل از توزیع</u>

مادۀ نهم:

١- التخریج السابق

٢- یقول الرسول صلى الله علیه وسلم: «كلكم راع وكلكم مسؤول عن رعیته» (١) في هذا الحدیث دلالة واضحة على أن الدولة مسؤولة عن كل شيء یجري في داخلها. فلها الإشراف على نشاط الأفراد العام، ولها حق التدخل بالمصالح الخاصة لحمایة المصالح العامة وكفالة تطبیق وتنفیذ الشریعة، ولها محاسبة الموظفین وأصحاب الولایة والسلطة في نواحي الدولة. (الفقه الإسلامي وأدلته للزحیلي ج٧ ص٤٩٨٩):طبع رشیدیه)

٣- كل واحد منهما فیما یقیم من العمل یكون معینا لغیره فیما هو قربة وطاعة، فإن التمكن من إقامة القربة بهذا یحصل فیدخل تحت قوله تعالى {وتعاونوا على البر والتقوى} [المائدة: ٢] وقال صلى الله علیه وسلم «إن الله تعالى في عون العبد ما دام العبد في عون أخیه المسلم» وسواء أقام ذلك العمل بعوض شرطه علیه أو بغیر عوض، فإذا كان قصده ما بینا كان في عمله معنى الطاعة المبسوط. (للسرخسي ج٣٠ ص٢٦٥: مكتبه نعمانیه)

٤- فَالْحَاصِلُ أَنَّ الْوَثِيقَةَ إنَّمَا تُكْتَبُ لِلِاحْتِيَاطِ، فَيَنْبَغِي أَنْ يَكْتُبَ عَلَى أَحْوَطِ الْوُجُوهِ، وَهِيَ حِكَايَةُ مَا جَرَى، فَيَنْبَغِي لِلْكَاتِبِ أَنْ يَكْتُبَ وَيُبَيِّنَ مَا جَرَى بَيْنَ الْفَرِيقَيْنِ عَلَى أَبْلَغِ الْوُجُوهِ. (شرح السير الكبير ص١٧٩٥)

والحاصل أن الصك حكاية ما جرى، والمقصود التوثيق فینبغي أن یكتب على أحوط الوجوه. (المبسوط للسرخسي ج٢٨ ص١٦)

د وثيقو د كندو د ښه ساتنې او له زړېدو څخه د مخنيوي په موخه دې نوي وثيقې د وثيقو آمريتونو ته له وېش مخكې صحافي شي.[1]

د پاڼو كيفيت

لسمه ماده:

دا چې د وثيقو كتابونه د معتبرو سندونو له جملې څخه دي نو اړينه ده چې د وثيقې پاڼې له اصلي كاغذونو څخه تهيه او ترتيب شي.[2]

انفاذ اوخپرول

يوولسمه ماده:

دغه طرزالعمل د سترې محكمې عالي مقام له تصويب وروسته واجب الاجراء او د قضاء په مجله كې دې خپور شي.[3]

به منظور نگهداری بهتر و جلوگیری از مندرس شدن كنده های وثايق، وثيقه های جديد قبل از توزيع به آمريت های وثايق، صحافی گردد.[(3)]

كيفيتی اوراق

مادۀ دهم:

از اينكه كتاب‌های وثايق از جمله سندهای معتبر می‌باشد، لازم است كه ورق های وثيقه از كاغذهای اصلی تهيه و ترتيب گردد.[(1)]

انفاذ و نشر

مادۀ يازدهم:

اين طرزالعمل بعد از تصويب مقام عالی ستره محكمه واجب الاجراء بوده و در مجله قضاء نشر گردد.[(2)]

١- التخريج السابق

٢- فَالْحَاصِلُ أَنَّ الْوَثِيقَةَ إنَّمَا تُكْتَبُ لِلِاحْتِيَاطِ، فَيَنْبَغِي أَنْ يَكْتُبَ عَلَى أَحْوَطِ الْوُجُوهِ، وَهِيَ حِكَايَةُ مَا جَرَى، فَيَنْبَغِي لِلْكَاتِبِ أَنْ يَكْتُبَ وَيُبَيِّنَ مَا جَرَى بَيْنَ الْفَرِيقَيْنِ عَلَى أَبْلَغِ الْوُجُوهِ. (شرح السير الكبير ص١٧٩٥)

والحاصل أن الصك حكاية ما جرى، والمقصود التوثيق فينبغي أن يكتب على أحوط الوجوه. (المبسوط للسرخسي ج٢٨ ص١٦)

٣- (قوله: أمر السلطان إنما ينفذ) أي يتبع ولا تجوز مخالفته وسيأتي قبيل الشهادات عند قوله أمرك قاض بقطع أو رجم إلخ التعليل بوجوب طاعة ولي الأمر وفي ط عن الحموي أن صاحب البحر ذكر ناقلا عن أئمتنا أن طاعة الإمام في غير معصية واجبة. (ردالمحتار ج ٨ص١٣٢: جلالى كتب خانه ج١٢)

مطلب هل يبقى النهي بعد موت السلطان لكن هل يبقى النهي بعد موت السلطان الذي نهى، بحيث لا يحتاج من بعده إلى نهي جديد؟ أفتى في الخيرية بأنه لا بد من تجديد النهي، ولا يستمر النهي بعده، وبأنه إذا اختلف الخصمان في أنه منهي أو غير منهي فالقول للقاضي ما لم يثبت المحكوم عليه النهي وأطال في ذلك وأطاب فراجعه. وأما ما ذكره السيد الحموي أيضا من أنه قد علم من عادتهم يعني سلاطين آل عثمان نصرهم الرحمن من أنه إذا تولى سلطان عرض عليه قانون من قبله وأخذ أمره باتباعه فلا يفيد هنا؛ لأن معناه أن يلتزم قانون أسلافه بأن يأمر بما أمروا به وينهى عما نهوا عنه ولا يلزم منه أنه إذا ولى قاضيا ولم ينهه عن سماع هذه الدعوى أن يصير قاضيه منهيا بمجرد ذلك وإنما يلزم منه أنه إذا ولاه ينهاه صريحا ليكون عاملا بما التزمه من القانون كما اشتهر أنه حين يوليه الآن يأمره في منشوره بالحكم بأصح أقوال المذهب كعادة من قبله، وتمام الكلام على ذلك في كتابنا تنقيح الحامدية فراجعه وأطلنا الكلام عليه أيضا في كتابنا تنبيه الولاة والحكام. (ردالمحتارج٨ص١٢٨ مكتبه جلالي ١٢ جلده)

(قال في التقريرات الرافعي)(من أنه اذا تولى سلطان عرض عليه قانون من قبله وأخذ أمره باتباعه الخ) المتبادرمن قوله وأخذ الخ،من يعرض عليه القانون يأخذ منه أمرا باتباع قانون من قبله بأن يكتب أمره باتباعه. (على ردالمحتارج٨ص١٢٨ مكتبه جلالي ١٢ جلده)

گزارش اجراآت قضائی
ستره محکمه
طی ربع سوم سال
١٤٤٧ هـ ق

فعالیت‌های قضائی

قسمت اول:

گزارش از اجراآت قضائی طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق

دیوان‌های (۱۰) گانۀ تمیز ستره محکمه:

دیوان‌های (۱۰) گانۀ ستره محکمه در مرحلۀ تمیز (۵) دیوان آن در مرکز تحت اثر ریاست عالی تمیز زون مرکز و (۵) دیوان زون جنوب غرب (کندهار) تحت اثر معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار) فعالیت می‌نمایند که طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هجری قمری جمعاً به تعداد (۵۷۲٤) قضیه تحت کار دیوان‌های متذکره بوده، از جمله (۱۰٤٤) قضیۀ جزائی، (۲۸۱۵) قضیۀ مدنی، (۵۸۷) قضیۀ تجارتی(۲۵۵) قضیۀ منسوبین نظامی و (۲۸۰) قضیۀ دیوان امنیت عامه و (۷٤۳) قضیه اجراآت مفتیان ریاست عالی تمیز زون مرکز می باشدکه جزئیات آن در ذیل ارائیه می‌گردد:

الف - گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های (۵) گانۀ ریاست عالی تمیز زون مرکز:

۱- گزارش اجراآت قضائی دیوان جزای تمیز زون مرکز:

دیوان جزای تمیز زون مرکز طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (٤۰۱) قضیه داشته که از جمله (۸۰) قضیه مسترد مکتوبی، (۱۱۸) قضیه تائید، (۷۷) قضیه نقض، (۵) قضیه رد تمیز طلبی، (۱۸) قضیه قرار قطعیت و (۱۰۳) قضیۀ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

۲– گزارش اجراآت قضائی دیوان امنیت عامۀ تمیز زون مرکز:

در دیوان امنیت عامۀ تمیز زون مرکز طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۱۰) قضیه داشته که از جمله (۲۲) قضیه مسترد مکتوبی،(۹) قضیه تائید، (٤۹) قضیه نقض، (۷) قضیه رد تمیز طلبی، (۷)قرار بطلان، (٤) قضیه قرار قطعیت و (۱۲) قضیۀ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

۳- گزارش اجراآت قضائی دیوان جرایم منسوبین نظامی تمیز زون مرکز:

دیوان منسوبین نظامی تمیز زون مرکز طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (٤۵) قضیه داشته که از جمله (۱۲) قضیه مسترد مکتوبی، (۸) قضیه تائید، (۱۱) قضیه نقض، (۱) قضیه قرار بطلان، (۱) قضیه قرار متفرقه و (۱۲) قضیۀ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

٤- گزارش اجراآت قضائی دیوان مدنی تمیز زون مرکز:

دیوان مدنی تمیز زون مرکز طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۷۹۹) قضیه داشته که از جمله (٤۰۷) قضیه مسترد مکتوبی، (۱۰۹) قضیه تائید، (٤۱٦) قضیه نقض، (٤٤) قضیه قرار بطلان، (۱۲۵) قضیه قرار قطعیت،(۲۸) قضیه قرارهای متفرقه و (٦۷۰) قضیۀ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

۵- گزارش اجراآت قضائی دیوان رسیدگی به قضایای تجارتی تمیز زون مرکز:

دیوان تجارتی تمیز زون مرکز طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (٤۰۵) قضیه داشته که از جمله (۱۰۵) قضیه مسترد مکتوبی، (۲۱) قضیه تائید، (۷٦) قضیه نقض، (۱٤) قضیه رد تمیز طلبی، (۱۷) قضیه قرار بطلان، (۲٦) قضیه قرار قطعیت و (۱٤٦) قضیۀ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

٦- گزارش اجراآت مفتیان ریاست عالی تمیز زون مرکز:

مفتیان ریاست عالی تمیز زون مرکز طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۷٤۳) قضیه داشته که از جمله،(۸۳) قضیه تائید، (۳٤۹) قضیه نقض و (۳۱۱) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

ب – گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های (٥) گانهٔ معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار):

۱- گزارش اجراآت قضائی دیوان جزاء تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار):

در دیوان جزاء تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار) طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (٦٤۳) قضیه موجود بوده که از جمله (٤) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، (۱۷۷) قضیه تائید،(٤٤) قضیه نقض (٤۱۸) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

۲- گزارش اجراآت قضائی دیوان امنیت عامهٔ تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار):

دیوان امنیت عامهٔ تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار) طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۷۰) قضیه داشته که از جمله (٤۰) قضیه مسترد مکتوبی،(۳) قضیه تائید، (۲۰) قضیه نقض (۱۲) قضیه قرار قطعیت و (۹٥) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

۳- گزارش اجراآت قضائی دیوان جرایم منسوبین نظامی تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار):

دیوان منسوبین نظامی تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار) طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۲۱۰) قضیه داشته که از جمله (۱۰۰) قضیه مسترد مکتوبی،(۳۳) قضیه تائید، (۳۷) قضیه نقض، (۱۷) قضیه قرار قطعیت، (۳) قضیه قرار متفرقه و (۲۰) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

٤- گزارش اجراآت قضائی دیوان مدنی تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار):

دیوان رسیدگی به قضایای مدنی تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار) طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۰۱٦) قضیه داشته که از جمله (۱۳) قضیه مسترد مکتوبی،(٦۰) قضیه تائید، (٤۰) قضیه نقض، (٦) قضیه قرار متفرقه و (۸۹۷) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

٥- گزارش اجراآت قضائی دیوان تجارتی تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار):

دیوان رسیدگی به قضایای تجارتی تمیز معاونیت قضائی زون جنوب غرب (کندهار) طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۸۲) قضیه داشته که از جمله (٦) قضیه مسترد مکتوبی،(۲۳) قضیه تائید، (۲۲) قضیه نقض، (۸) قضیه قرار قطعیت، (۱۲) قضیه قرار های متفرقه و (۱۱۱) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان مذکور قرار دارد.

قسمت دوم:

گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های محاکم مرافعهٔ (۳٤) ولایات ملک:

به اساس راپورهای واصلهٔ دیوان‌های محاکم مرافعهٔ (۳٤) ولایت ملک طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱٦۹۹٦) قضیه داشته‌است؛ از جمله (۳٥۹۱) قضیهٔ جزائی،

(۱۰٤۱۱) قضیهٔ مدنی، (۱۵۹٦) قضیهٔ تجارتی، (۳۱۲) قضیهٔ منسوبین نظامی و (۱۰۸۷) قضیهٔ امنیت عامه می‌باشد که جزئیات آن در ذیل ارائیه میگردد:

۱-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های جزاء محاکم مرافعهٔ (۳٤) ولایت:

دیوان‌های جزاء محاکم مرافعهٔ (۳٤) ولایت طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۳۵۹۰) قضیه داشته که از جمله (٤۹۰) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (۸) قضیه ترک خصومت (۲۳) قضیه قرار عدم صلاحیت، (۱۱۰۷) قضیهٔ قرار های مختلف، (۱۰۱) قضیه فیصله شده، (۱۸٦۱) قضیه دیگر آن تحت کار دیوان‌های مذکور قرار دارد.

۲-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های امنیت عامهٔ محاکم مرافعهٔ (۳٤) ولایت:

دیوان‌های امنیت عامهٔ محاکم مرافعهٔ (۳٤) ولایت طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۰۸۷) قضیه داشته که از جمله (۱۸۲) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، (۱۰٤) قضیه ترک خصومت، (۱٤) قضیه قرار عدم صلاحیت (٤۱۲) قضیهٔ قرار های مختلف، (٤۵) قضیه فیصله شده و (۳۳۰) دیگر آن تحت کار دیوان‌های مذکور قرار دارد.

۳-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های منسوبین نظامی محاکم مرافعهٔ (٦) ولایت درجهٔ اول:

دیوان‌های منسوبین نظامی محاکم مرافعه طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۳۱۲) قضیه داشته که از جمله (٦۱) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، (۷۷) قضیهٔ قرار های مختلف، (۳٤) قضیه فیصله شده و (۱٤۰) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان‌های مذکور قرار دارد.

٤-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های مدنی محاکم مرافعهٔ (۳٤) ولایت:

در دیوان‌های رسیدگی به قضایای مدنی محاکم مرافعه طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۰٤۱۱) قضیه وارد شده که از جمله (۱٤۱۷) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، (۸۷) قضیه ترک خصومت، (۱٤۷) قضیه قرار عدم صلاحیت (۲۵۲۷) قضیهٔ قرار های مختلف، (۱۳۱) قضیه فیصله شده و (٦۱۰۲) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان‌های مذکور قرار دارد.

۵-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های تجارتی محاکم مرافعهٔ (٦) ولایت درجهٔ اول:

دیوان‌های رسیدگی به قضایای تجارتی محاکم مرافعه طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۵۹٦) قضیه داشته که از جمله (۱۳۰) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، (۵) قضیه ترک خصومت ، (۱۰) قضیهٔ قرار عدم صلاحیت، (٤۵۹) قضیه قرار های مختلف، (۲٤) قضیه فیصله شده، (۹٦۸) قضیهٔ دیگر آن تحت کار دیوان‌های مذکور قرار دارد.

قسمت سوم:

گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های محاکم ابتدائیهٔ شهری و محاکم ابتدائیهٔ ولسوالی‌های (۳٤) ولایت:

به اساس راپورهای واصلهٔ دیوان‌های محاکم ابتدائیهٔ شهری و محاکم ابتدائیهٔ ولسوالی‌های (۳٤) ولایت ملک، طی ربع سوم ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۲۵۹٦۸) قضیه در محاکم متذکره موجود بوده که از جمله (۲۳۷٦٦) قضیهٔ جزائی، (٦۸۷۰۳) قضیهٔ مدنی ، (۱۲۲۳۷) قضیهٔ تجارتی، (۹۱٦۲) قضیهٔ امنیت عامه، (۲۲٦۷) قضیهٔ ترافیکی، (۵۱۳۵) قضیهٔ

منسوبین نظامی، (۱٦۲) قضیهٔ مربوط به محکمهٔ ابتدائیهٔ اختصاصی جلوگیری از غصب املاک امارتی ولایات کابل، بلخ و کندهار می‌باشد (۱۸۳۸) قضیه محکمه ابتدائیه اختصاصی مواد مخدر ولایت کابل، (۱۳۷۹) قضیه مربوط محکمه اختصاصی (رسیده گی به قضایای باقی مانده از دور جمهوریت) (۱۳۱۹) قضیه مربوط محکمه اختصاصی تقاعدکه جزئیات آن در ذیل ارائیه می‌گردد:

۱-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های جزاء محاکم ابتدائیهٔ شهری و قضایای جزائی محاکم ابتدائیهٔ ولسوالی‌های (۳٤) ولایت:

دیوان‌های جزاء محاکم ابتدائیهٔ شهری و بخش جزائی محاکم ابتدائیهٔ ولسوالی‌های (۳٤) ولایت طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۲۳۷٦٦) قضیه داشته که از جمله (۱۱٦۵) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (۱۸۸۷) قضیه ترک خصومت ،(۱۵٦) قضیه عدم صلاحیت، (٤٤۸۸) قضیه قرار های مختلف، (۸۲۷۲) قضیه فیصله شده و (۷۷۹۸) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

۲-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های امنیت عامهٔ محاکم ابتدائیهٔ شهری (۳٤) ولایت:

در دیوان‌های امنیت عامهٔ محاکم ابتدائیهٔ شهری (۳٤) ولایت طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۹۱٦۲) قضیه موجود بوده که از جمله (٤۵۵) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (۳۹۹) قضیه ترک خصومت، (۸۸) قضیه عدم صلاحیت،(۱۳۲۹) قضیه قرار های مختلف، (۳۳۲۸) قضیه فیصله شده و (۳۵٦۳) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

۳-گزارش اجراآت قضائی محاکم ابتدائیهٔ منسوبین نظامی (۸) زون ملک:

محاکم ابتدائیهٔ منسوبین نظامی (۸) ولایات زون ملک طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۵۱۳۵) قضیه داشته که از جمله (۱۵۰) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (۳۷۲) قضیه ترک خصومت، (۵۵) قضیه عدم صلاحیت،(۹۷٤) قضیه قرار های مختلف، (۱۲۷۳) قضیه فیصله شده و (۲۳۱۱) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

۱-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های ترافیکی محاکم ابتدائیهٔ شهری (۳۰) ولایت:

دیوان‌های ترافیکی محاکم ابتدائیهٔ شهری (۳٤) ولایت طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۲۲٦۷) قضیه داشته که از جمله (٤۲) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (۳۱۱) قضیه ترک خصومت،(۲) قضیه عدم صلاحیت،(۲۸۰) قضیه قرار های مختلف، (٦۳۰) قضیه فیصله شده و (۱۰۰۲) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

۲-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های مدنی محاکم ابتدائیهٔ شهری و قضایای حقوقی محاکم ابتدائیهٔ ولسوالی‌های (۳٤) ولایت:

در دیوان‌های مدنی محاکم ابتدائیهٔ شهری و بخش حقوقی محاکم ابتدائیه ولسوالی‌های (۳٤) ولایت طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (٦۸۷۰۳) قضیه موجود بوده که از جمله (٤۰۹۸) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (۹۱۵۷) قضیه ترک خصومت، (۱۰۹۰) قضیه عدم صلاحیت،(٦۰۲۲) قضیه قرار های مختلف، (٦۲۹٤) قضیه

فیصله شده و (۴۲۰۴۲) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

۳-گزارش اجراآت قضائی دیوان‌های ابتدائیهٔ تجارتی محاکم شهری (٦) ولایت درجهٔ اول و (۱) ولایت درجه دوم :

در دیوان‌های ابتدائیهٔ تجارتی محاکم شهری (٦) ولایت طی ربع سوم سال ۱٤٤٧ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۲۲۳۷) قضیه موجود بوده که از جمله (۸۲۰) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (۱٤۸۱) قضیه ترک خصومت، (۱٤٦) قضیه عدم صلاحیت،(٦۷۲) قضیه قرار های مختلف، (۱٤٤۰) قضیه فیصله شده و (۷٦۷۸) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

۱- محکمهٔ ابتدائیهٔ اختصاصی مواد مخدر ولایت کابل:

در محکمهٔ ابتدائیهٔ اختصاصی مواد مخدر ولایت کابل طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۸۳۸) قضیه موجود بوده که از جمله (۷۸) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، (۱۱) قضیه قرار های مختلف، (۱٤٦۱) قضیه فیصله شده و (۲۸۸) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

۲- محکمهٔ ابتدائیهٔ اختصاصی جلوگیری از غصب و استرداد زمین‌های غصب شدهٔ امارتی:

در محکمهٔ ابتدائیهٔ اختصاصی جلوگیری از غصب و استرداد زمین‌های غصب شدهٔ امارتی طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱٦۲) قضیه موجود بوده که از جمله (٤۸) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (٦) قضیه ترک خصومت، (۱) قضیه قرار های مختلف، (۱۷) قضیه فیصله شده و (۹۰) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

۳-گزارش اجراآت محکمه اختصاصی (رسیده گی به قضایای باقی مانده از دور جمهوریت) :

در محکمه اختصاصی (رسیده گی به قضایای باقی مانده از دور جمهوریت) طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد (۱۳۷۹) قضیه مواصلت نموده است که از جمله (۲٤۱) قضیه ذریعهٔ مکتوب مسترد شده، به (٤۰) قضیه ترک خصومت، (٦۹) قضیه عدم صلاحیت،(۱۳٦) قضیه قرار های مختلف، (۲۷) قضیه فیصله شده و (۸٦٦) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

٤-گزارش اجراآت محکمه اختصاصی (تقاعد) :

در محکمه اختصاصی تقاعد طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق جمعاً به تعداد(۱۳۱۹) قضیه مواصلت نموده است که از جمله (۹٤۱) قضیه فیصله شده و (۳۷۸) قضیهٔ دیگر آن تحت کار محاکم مذکور قرار دارد.

بخش چهارم

تعداد وثایق اجراء شده

تعداد و انواع وثایق اجراء شده در آمریت های وثایق، دیوان های مدنی، تجارتی و محاکم ابتدائیه ولسوالی های ولایات ملک طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هـ ق.

شماره	نوع وثیقه	تعداد وثایق	ملاحظات
۱	قباله قطعی	١٦٨٧	
۲	نکاح خط	۹۰٦۱	
۳	طلاق خط	۲۳۰	
۴	حجت دین	۲	
۵	اقرار خط	۱۹٦۲	
٦	اصلاح خط	۹۴	
۷	نفقه خط	۳	
۸	رسید خط	۱۰	
۹	انصراف خط	۲۷	
۱۰	وکالت بالشهود	۱۷۸۷	
۱۱	وکالت بالاقرار	۱۰۱٦۸	
۱۲	تصحیح اسم	۸۵٦	
۱۳	تقسیم خط	۳۱	
۱۴	تملیک خط	۳۴	
۱۵	ضمانت خط	۵۷۳	
۱٦	تغیر اسم	۵۷۱	
۱۷	ابراء خط	۲۲۵	
۱۸	وصیت خط	۲۷۴	
۱۹	محرم خط	۸۷	
۲۰	صلح خط	۵۱	
۲۱	حصر وراثت	۵٦٦۰	
۲۲	قیم خط	۹۷	
۲۳	لغوه تذکره	۲۳۸	
۲۴	ضمانت خط قرار داد	۲۴٦	
۲۵	قرابت خط	۱۱٦	

۲۶	وصایت خط	۲۰۹۰	
۲۷	زوجیت خط	۱۵۱۹	
۲۸	مثنی خط	۱۷۴	
۲۹	خلع خط	۱۱	
۳۰	تضمین خط	۱۷	
۲۱	عزل خط	۳۱	
۲۲	مجرد خط	۴۲	
۲۳	تجویز قضائی	۲۱	
مجموع		۳۷۹۹۵	

قسمت پنجم

تعداد قضایای موجود و وثایق اجراء شده

۱- جدول توحیدی تعداد قضایای جزائی و حقوقی در مرحله ابتدائیه، مرافعه و وثایق اجراء شده در هر ولایت ملک با در نظر داشت پرکار و کم کار بودن محاکم طی ربع سوم سال ۱۴۴۷هـ.ق.

شماره	ولایت	مجموع قضایا	قضایای رسیده گی شده					مجموع قضایای رسیده گی شده	قضایای باقی مانده	وثایق اجراء شده
			مسترد مکتوب	قرار ترک خصومت	قرار عدم صلاحیت	قرار های مختلف	فیصله شده			
۱	کابل	۲۷۶۰۳	۱۲۹۱	۱۳۴۳	۱۳۸	۲۲۱۷	۶۱۸۱	۱۱۱۷۰	۱۶۴۳۳	۶۶۹۲
۲	هرات	۱۲۵۶۲	۶۱۰	۱۵۱۲	۵۱	۱۳۸۸	۱۶۲۲	۵۱۸۳	۷۳۷۹	۳۳۴۹
۳	کندز	۸۸۷۱	۴۶۵	۷۶۰	۸۹	۳۸۳	۸۲۸	۲۵۲۵	۶۳۴۶	۱۴۳۳
۴	تخار	۷۰۲۸	۴۱۹	۸۲۰	۷۸	۴۴۸	۸۱۸	۲۵۸۳	۴۴۴۵	۱۱۸۵
۵	بلخ	۸۱۹۳	۹۲۸	۱۰۴۰	۱۵۵	۶۹۸	۱۰۶۱	۳۸۸۲	۴۳۱۱	۳۰۱۱
۶	ننگرهار	۶۷۲۵	۳۹۵	۳۳۷	۱۵۷	۴۳۳	۱۱۸۱	۲۵۰۳	۴۲۲۲	۱۲۶۱
۷	بغلان	۶۰۲۵	۶۹۷	۸۶۳	۷۸	۹۹۹	۵۰۰	۳۱۳۷	۲۸۸۸	۱۱۴۴
۸	کندهار	۵۳۳۷	۴۸۲	۲۳۷	۲۶	۱۱۳۷	۱۲۰۲	۳۰۸۴	۲۲۵۳	۱۷۱۰
۹	هلمند	۵۰۰۳	۱۱۵	۹۱	۱۲	۱۶۱۶	۱۰۷۵	۲۹۰۹	۲۰۹۴	۱۴۸۲
۱۰	بدخشان	۴۸۹۵	۳۲۹	۶۷۰	۴۹	۵۷۳	۴۸۱	۲۱۰۲	۲۷۹۳	۹۵۷
۱۱	فاریاب	۴۴۷۳	۳۲۱	۵۹۶	۸۱	۷۵۶	۷۲۶	۲۴۸۰	۱۹۹۳	۲۰۳۲
۱۲	غزنی	۴۰۴۲	۳۷۰	۵۵۳	۴۷	۴۹۸	۶۸۲	۲۱۵۰	۱۸۹۲	۹۱۷
۱۳	غور	۳۸۵۰	۲۵۰	۷۲۶	۱۳۷	۶۸۶	۳۹۰	۲۱۸۹	۱۶۶۱	۷۱۸
۱۴	بادغیس	۲۵۷۵	۱۷۶	۵۰۵	۴	۸۴۲	۳۷۸	۱۹۰۵	۶۷۰	۴۸۵

١٥	پکتیا	٢٥٦١	٢٠٤	١٨٧	٣٩	٣٦٩	٥٣١	١٣٣٠	١٢٣١	٤٨٥
١٦	پروان	٢٥١٤	٣٦٢	٢٢٧	٥٧	٤٥٥	٤١٠	١٥١١	١٠٠٣	٩١٩
١٧	جوزجان	٢٤٧٢	١٦١	٢٤٨	٣٦	٣٩١	٤٧١	١٣٠٧	١١٦٥	١٠٤١
١٨	خوست	٢٢٢٦	١٠١	٣٥٥	٢٣	١٧٤	٦١٣	١٢٦٦	٩٦٠	٧٤٧
١٩	فراه	٢٢٢٦	٧٥	٢٨٢	١٢	٥٥٩	٥٦٤	١٤٩٢	٧٣٤	٩٥٢
٢٠	بامیان	٢٠٧١	١٣١	٧٠	٢٠	٢٥٨	٢٤٨	٧٢٧	١٣٤٤	٥٠٩
٢١	سمنگان	٢٠٥٩	١٣٤	٢٠٧	٢٣٩	٣٦٨	٢٨٣	١٢٣١	٨٢٨	٧٦٥
٢٢	سرپل	٢٠١١	١١٢	١٣٨	٤٧	٤٢١	٣١٠	١٠٢٨	٩٨٣	٦٩٤
٢٣	زابل	١٩٦٢	١٢٨	١٠٤	٢٥	٣٨٥	٣٢١	٩٦٣	٩٩٩	٣٨٧
٢٤	کاپیسا	١٨٦٠	١٥٨	١٢١	٧٤	٣٠٦	٢٩٨	٩٥٧	٩٠٣	٤٢٦
٢٥	لغمان	١٨٣٣	١٥٨	٢٣٣	١٠	١١٦	٣٥٦	٨٧٣	٩٦٠	٥١٨
٢٦	کنرها	١٧٨٥	١١٠	١٣٢	٣٤	٢٧١	٤٠٣	٩٥٠	٨٣٥	٧٣٦
٢٧	ارزگان	١٧٨٠	٦٢	٣٦١	١٠	١٩٢	٥٣٣	١١٥٨	٦٢٢	٧٦١
٢٨	لوگر	١٧١٢	٢٠٧	١٦٧	٢٤	١٦٩	٢٥١	٨١٨	٨٩٤	٤٨٣
٢٩	نیمروز	١٦٩٧	٢٢	٣٢٥	٥	٥٢٠	٣٢١	١١٩٣	٥٠٤	٤٨٥
٣٠	پکتیکا	١٦٦٨	٩٩	١٥٢	٩	٢٨٧	٤١٢	٩٥٩	٧٠٩	٤١٨
٣١	وردک	١٣٢٣	١٧٩	٢١٤	١٤	١٧٠	٢٠١	٧٧٨	٥٤٥	٣٨٧
٣٢	دایکندی	٩١٦	٤٦	١٨٠	٠	٢٤٦	١٣٨	٦١٠	٣٠٦	٤٠١
٣٣	نورستان	٥٦١	١٦	٦٥	٦	٥٨	١٣٥	٢٨٠	٢١٩	٢٨١
٣٤	پنجشیر	٣٧٣	٤٤	٣٦	١٤	٧٤	٤٦	٢١٤	١٥٩	٢٨٦
	مجموع کل	١٤٢٧٩٢	٩٣٥٧	١٣٨٥٧	١٨٠٠	١٨٤٦٣	٢٣٩٧٠	٦٧٤٤٧	٧٥٣٤٥	٣٧٩٩٥

قسمت ششم
اجرآت کاری ربع سوم سال ۱۴۴۷ هـ ق ریاست عمومی حقوق

شماره	مرکز / ولایات	عرایض باقی مانده از ربع گذشته			عرایض وارده جدید			مجموع عرایض	عرایض بررسی شده				عرایض تحت کار	دوسیه جات باقی مانده از ربع گذشته		دوسیه جات وارده جدید		مجموع دوسیه جات	اجرآت صورت گرفته در قبال دوسیه جات				دوسیه های تحت کار
		مدنی	فامیلی	تجارتی	مدنی	فامیلی	تجارتی		راجع شده به سایر ادارات	اصلاح و ابراء	حفظ شده	محول شده به محکمه		مدنی	تجارتی	مدنی	تجارتی		راجع شده به سایر ادارات	حفظ شده	محول شده به محکمه	تطبیق شده	
۱	کابل	۵۶	۳۴	۳۶۴	۲۳۱۲	۳۸۸	۲۸۸۵	۶۰۳۴	۱۵۱	۶۱	۲۳۲۴	۱۲۴۲	۲۲۵۶	۸۵	۵۳	۷۹۲	۷۹۶	۱۷۲۶	۲۶۴	۴۴۸	۲۷۴	۰	۲۳۵
۲	پکتیکا	۱۱۲	۱۲	۱۱۷	۴۲۲	۳۷	۴۷۵	۱۱۷۵	۱۱	۴۷۱	۲۷۳	۱۵۴	۲۶۶	۱۴	۴۹	۴۹	۸۸	۲۵۰	۱	۵	۱۸	۶۳	۱۶۳
۳	جوزجان	۷۱	۱۰	۵۹	۵۹۴	۷۲	۵۰۷	۱۳۱۳	۳۱	۲۴۳	۵۹۰	۲۳۹	۲۴۰	۷	۲۰	۷۹	۴۱	۱۴۷	۱۹	۲۴	۲۵	۵۷	۷۲
۴	ننگرهار	۴۷	۰	۲۸	۱۰۷۴	۷۳	۱۷۶۹	۲۹۹۱	۲۳	۴۸۲	۴۲۳	۲۷۹	۱۷۷۴	۱۶	۸	۳۸۸	۳۴۰	۷۵۲	۴۴	۲۷۷	۷۴	۵۷	۳۰۰
۵	بغلان	۱۵۵	۳	۶	۲۶۱۵	۵۸	۲۴۵	۳۱۳۲	۱۴۲	۶۳۲	۱۱۲۴	۵۳۳	۷۰۱	۲۱	۰	۴۶۴	۴۲	۵۲۷	۹	۳۲۳	۲۲	۱۰۲	۷۱
۶	بادغیس	۲۱۹	۱۴	۱۳۰	۲۰۶۳	۲۳۴	۱۱۰۶	۳۷۶۶	۲۷	۱۱۳۸	۸۸۷	۱۳۵۷	۳۵۷	۴۹	۰	۵۳۵	۱۴۷	۷۳۱	۲	۴۹۳	۲۳	۱۰۲	۱۱۱
۷	کندز	۱۲۵	۱۴	۷۴	۱۳۹۶	۹۰	۱۰۰۲	۲۷۰۱	۶۹	۴۹۱	۱۰۲۸	۶۶۴	۴۴۹	۲۰	۹	۱۲۹۰	۲۱۰	۱۵۲۹	۱۹	۳۹۲	۱۰۰	۶۳	۹۵۵
۸	فراه	۰	۰	۰	۸۶۸	۱۲۱	۲۹۵۴	۳۹۴۳	۰	۸۴۷	۱۱۲۱	۸۷۱	۱۱۰۴	۱۶	۳۷	۲۵	۴۴	۱۲۲	۰	۰	۰	۶۳	۵۹
۹	لغمان	۷۳	۷	۰	۹۳۶	۲۹	۰	۱۰۴۵	۶	۱۶۸	۴۴۲	۲۰۹	۲۲۰	۷۰	۰	۱۳۸	۰	۲۰۸	۶	۳۱	۸	۳۶	۱۲۷
۱۰	ارزگان	۶۴	۰	۲۹	۵۴۲	۱۲	۱۵۳	۸۰۰	۰	۳۰۹	۱۷۴	۱۵۸	۱۵۹	۵۹	۰	۲۰۲	۱۹	۲۸۰	۰	۰	۱	۱۶۳	۱۱۶
۱۱	پکتیا	۴۷۲	۱	۰	۱۰۰۰	۳۴	۱۰۲	۱۶۰۹	۱۸	۲۹۴	۵۳۵	۳۴۳	۴۵۹	۳۶۳	۱	۳۳۶	۱۲	۷۱۲	۷	۱۴۲	۵۸	۹۴	۴۱۱
۱۲	دایکندی	۱۰۸	۷	۲۱	۶۱۹	۷۴	۱۵۳	۹۸۲	۴	۲۰۷	۳۱۲	۳۰۲	۱۵۷	۲	۰	۴۱	۴	۴۷	۰	۲۱	۲	۲۳	۱
۱۳	غور	۱۱۷	۱۳	۵۷	۴۵۸	۵۲	۲۱۰	۹۰۷	۵	۱۳۰	۸۸	۱۷۰	۵۱۴	۰	۰	۱۳۳	۲۱	۱۵۴	۰	۱۲۸	۱	۲۳	۲
۱۴	وردک	۱۳۴	۳	۲۷	۸۴۶	۱۲	۱۲۶	۱۱۴۸	۱۹	۲۸۵	۴۵۵	۱۷۹	۲۱۰	۲۰	۴	۱۴۶	۱۲	۱۸۲	۱۷	۷۴	۱	۶۴	۲۶
۱۵	پنجشیر	۷۰	۰	۱	۲۴۳	۴	۲	۳۲۰	۴	۸۱	۹۲	۷۷	۶۱	۳۷	۰	۱۵۹	۰	۱۹۶	۲۰	۴۴	۵۰	۳۶	۴۶
۱۶	بامیان	۴۱	۰	۶۸	۴۶۹	۱۴	۴۴۹	۱۰۸۷	۴	۱۴۸	۴۷۵	۲۰۶	۲۵۴	۱۰	۶۸	۱۹۵	۷۴	۳۴۷	۰	۱۶۶	۳۱	۵۲	۹۸
۱۷	سرپل	۱۱۰	۵	۲۹	۱۱۲۰	۱۱۷	۳۱۵	۱۶۹۶	۲۴	۵۷۰	۶۸۸	۳۳۴	۸۰	۱	۰	۵۶	۱	۵۸	۱	۷	۱	۱۶	۳۳
۱۸	تخار	۱۵	۵	۴	۱۹۵۰	۲۷۳	۱۱۴۷	۳۳۹۴	۴۵	۶۳۶	۱۰۶۵	۸۷۸	۷۷۰	۱	۰	۸۲۲	۱۷۵	۹۹۸	۱۱	۷۶۱	۹۴	۸۲	۸۵
۱۹	پروان	۰	۰	۰	۶۴۶	۱۰۸	۶۶۷	۱۴۲۱	۷	۳۴۸	۴۱۴	۲۷۰	۳۸۲	۱	۴	۲۹۱	۱۸۸	۴۸۴	۲۲	۲۷۴	۴۷	۹۵	۴۶
۲۰	بلخ	۳۸۸	۱۴	۳۱۸	۱۵۰۱	۱۱۴	۱۴۵۳	۳۷۹۳	۸۱	۳۰۶	۱۴۲۳	۸۲۳	۱۱۶۰	۲۱۸	۸۱	۱۱۱۴	۶۵۰	۲۰۶۳	۵۲	۱۰۰۰	۲۸۲	۱۱۷	۶۱۲
۲۱	غزنی	۳۸۵	۱۲	۲۶۰	۱۱۷۲	۴۶	۱۵۳۱	۳۴۰۶	۶۱	۸۱۲	۱۳۲۶	۵۹۹	۶۳۸	۴۱	۶۴	۱۴۱	۱۶۰	۴۰۶	۱۲	۴۹	۲۲	۱۸۸	۱۳۵
۲۲	نورستان	۲۴	۴	۰	۴۵۵	۳۸	۶	۵۲۷	۰	۱۳۷	۲۰۶	۲۶	۱۵۸	۵	۰	۱۲۶	۰	۱۳۱	۱	۶۶	۵	۳۸	۲۱
۲۳	فاریاب	۳۳۵	۷۰	۳۹۶	۱۵۰۸	۳۲۸	۱۴۸۸	۴۱۲۶	۱۳۹	۶۲۰	۱۷۸۵	۱۲۲۱	۸۶۱	۶	۲۳	۳۰	۶۳	۱۲۲	۶	۱	۱۸	۶۴	۳۳
۲۴	سمنگان	۲۷۰	۳	۲۰	۱۱۱۰	۳۰	۱۲۸	۱۵۶۱	۸	۲۷۲	۶۸۵	۳۰۰	۲۹۶	۲۸	۰	۴۵۷	۳۲	۵۱۷	۵۷	۲۷۹	۵۳	۹۳	۳۵
۲۵	زابل	۰	۰	۰	۵۹۹	۰	۰	۵۹۹	۱	۲۳۷	۰	۱۹۹	۱۶۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۶	لوگر	۱۳۴	۰	۰	۳۸۵	۲۹	۱۵۰	۶۹۸	۱	۱۴۱	۱۵۹	۵۵	۳۴۲	۷۲	۲۰	۸۰	۱۶۶	۳۳۸	۱۰	۱۱۷	۹	۷۷	۱۲۵
۲۷	کاپیسا	۱۶۷	۰	۲۴۶	۹۶۳	۶۳	۶۹۲	۲۱۳۱	۳۵	۴۶	۵۶۲	۲۸۶	۱۲۰۲	۳۸	۳۰	۲۸۵	۱۴۷	۵۰۰	۱۷	۲۲۶	۳۰	۱۵۰	۷۷
۲۸	بدخشان	۳۵۱	۱۲	۱۰۷	۲۰۰۹	۲۴۹	۷۱۵	۳۴۴۳	۳۰	۷۴۸	۱۲۰۱	۶۴۹	۸۱۵	۴۰	۷	۶۵۶	۱۲۳	۸۲۶	۲۶	۵۱۸	۴۴	۹۰	۴۸
۲۹	هلمند	۷۱	۲	۲۲۷	۷۸۲	۵۳	۶۶۷	۱۸۰۲	۱۴۵	۵۶۸	۳۴۸	۴۲۳	۲۳۸	۱۱	۸۸	۲۳	۱۴۳	۲۶۵	۰	۰	۰	۷۲	۱۹۳
۳۰	کندهار	۰	۰	۰	۱۲۴۳	۲۶۷	۳۵۷۷	۵۰۸۷	۸۶	۸۵۲	۱۱۱۸	۱۳۱۹	۱۷۱۲	۰	۱	۱۳	۲۴۹	۲۶۳	۰	۰	۵	۵۲	۲۰۶
۳۱	هرات	۲۹۰۵	۱۱۷۴	۲۹۶۸	۴۷۳۲	۲۶۵۹	۷۶۷۷	۲۱۸۱۵	۱۲۳۴	۳۲۷۸	۴۰۱۵	۲۱۶۰	۹۱۲۳	۱۱۰	۱۳۰	۲۴۸	۲۹۴	۷۸۲	۴۱	۱۰۸	۱۷۲	۲۰۲	۲۰۹
۳۲	نیمروز	۷۸	۱۸	۲۵۵۵	۲۵۳	۲۹	۲۱۵۴	۵۰۸۷	۰	۲۸۲	۳۳۶۵	۳۴۴	۱۰۴۶	۰	۹	۶	۱	۱۶	۰	۰	۷	۷	۲
۳۳	کنرها	۲۹۵	۲	۹۹	۴۸۹	۱۴	۳۷۸	۱۷۱۷	۳۰	۵۹۲	۵۳۸	۱۹۲	۴۲۵	۳۰	۲۳	۱۷۴	۵۸	۲۸۵	۲۸	۱۰۵	۱۵	۶۷	۷۰
۳۴	خوست	۱۹	۱	۲	۳۴۵	۱۳	۲۶۶	۶۴۶	۳۳	۱۱۲	۱۶۸	۱۵۵	۲۲۸	۷	۸	۱۰۲	۲۳	۱۴۰	۴	۰	۶	۶۶	۹۴
	مجموع عمومی	۷۳۸۱	۱۴۵۰	۷۸۷۷	۳۸۲۳۵	۵۷۳۴	۳۵۷۵۰	۹۶۴۳۷	۲۵۳۴	۱۶۵۱۴	۳۴۳۸۴	۱۷۱۷۶	۲۵۸۱۹	۱۳۹۸	۷۸۷	۹۵۹۶	۴۳۷۳	۱۶۱۵۴	۷۴۶	۶۵۷۹	۱۵۱۸	۲۴۷۴	۴۸۳۷

Activate Windows
Go to Settings to

قسمت هفتم

فارمت توحیدی گزارش اختصاصی دسترسی زنان به حق میراث و مالکیت از محاکم (مرافعه) ولایات ملک بابت ربع سوم سال۱۴۴۷هـ ق

شماره	ولایات	نوعیت قضایا	قضایا ی تحت دوران از ربع گذشته	قضایای وارده جدید	مجموعه قضایا	قضایای رسیده گی شده	قضایای باقی مانده
۱	سمنگان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۲۵	۳۷	۶۲	۲۸	۳۴
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد	۰	۱	۱	۱	۰
۲	کاپیسا	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۲۹	۲۵	۵۴	۲۳	۳۱
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت که بنام زن مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۳	غور	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۹	۲۰	۲۹	۱۵	۱۴
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۲۲	۰	۲۲	۱۸	۴
۴	بغلان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۳۵	۹۲	۲۲۷	۸۸	۱۳۹
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰

۵	ارزگان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۴	۱۷	۳۱	۲۲	۹
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
٦	کونړ	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۵	۸	۱۳	٦	۷
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۷	فاریاب	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۴۹	۷٦	۱۲۵	۷۲	۵۳
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۱۲	۱۳	۲۵	۲۰	۵
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۸	پروان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۲۹	۴۴	۷۳	۳۵	۳۸
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۹	هلمند	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۵۹	۷۷	۱۳۵	۵۷	۷۹
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۷	۷	۵	۲
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۲	۷	۹	۸	۱

۱۰	بدخشان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۲۴	۲۰	۴۶	۱۶	۲۸
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۲	۲	۲	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۱	۱	۱	۰
۱۱	خوست	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۰	۰	۰	۰	۰
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	پکتیا	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۰	۳	۰	۲	۰
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۱	۰	۰	۰
۱۳	فراه	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	٦۴	۳۳	۹۷	۳۷	٦۰
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۲	۳	۵	۵	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۱۴	هرات	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۱٦	٦۰	۱۷٦	۴۷	۱۲۹
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۱۸	۱۸	۱۸	۰
		ج: ثبت سند ملکیت که بنام زن مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰

۱۵	کندز	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۴۲۸	۱۶۲	۵۸۰	۹۷	۴۸۳
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۷	۲۸	۳۶	۱۵	۲۱
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۸	۲۰	۲۷	۸	۱۹
۱۶	بلخ	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۲۸	۷۶	۲۰۴	۷۱	۱۳۳
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۵	۶	۱۱	۴	۷
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۵	۵۴	۵۹	۵۲	۷
۱۷	لوگر	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۳	۲۵	۳۸	۱۸	۲۰
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۱۸	جوزجان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۲۱	۲۸	۴۹	۲۵	۲۴
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۱	۱	۱	۰
۱۹	پنجشیر	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۲	۲	۴	۱	۳
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰

۲۰	سرپل	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۲۹	۴۷	۷۶	۲۹	۴۷
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۸	۸	۲	٦
۲۱	بادغیس	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۳	۴٦	۵۹	۳۴	۲۵
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	دایکندی	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱	۱	۲	۱	۱
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۲۳	لغمان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۳۰	۱۷	۴۷	٦	۴۱
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	کا بل	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۸٦	۷۰	۲۵٦	۹۴	۱٦۲
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۱۰	۲۰۰	۲۱۰	۲۰۰	۱۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۱۹	۲۳۵۳	۲۳۷۲	۲۳۵۷	۱۵

۲۵	میدان وردگ	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۸	٦	۱۴	۸	۷
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۱	۰	۰	۰	۰
۲٦	غزنی	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۲۱	۱٦	۳۷	۱۷	۲۰
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	نورستان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۲	٦	۱۸	۱	۱۷
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۱	۱	۱	۰
۲۸	ننگرهار	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۸۰	۳٦	۱۱۵	۴۱	۷۴
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۲۹	بامیان	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۴۷	۲۳	۷۰	۳۱	۳۹
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰

۳۰	زابل	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۸	۱۵	۲۳	۹	۱۱
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۳	۳	۳	۰
۳۱	تخار	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۸۷	۵۹	۱۴۶	۴۵	۱۰۱
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	پکتیکا	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۰	۰	۰	۱	۰
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۳۳	کندهار	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۰۶	۱۶	۱۲۲	۰	۱۰۵
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	نیمروز	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۰	۰	۰	۰	۰
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۰	۰	۰	۰	۰
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۰	۰	۰	۰	۰
مجموعه عمومی			۱۶۸۴	۳۸۹۰	۵۶۸۴	۳۶۹۸	۲۰۰۸

۳۴ ولایت	مجموعه قضایا	الف: قضایای حق میراث ومالکیت .	۱۵۹۱	۱۱٦۳	۲۸٦٦	۹۷۷	۱۹۳۴	
		ب: اخذ میراث و سند ملکیت.	۳٦	۲۷۷	۳۱۴	۲٦۹	۴٦	
		ج: ثبت سند ملکیت بنام زن که مهر وی تعین گردید ه باشد .	۵۷	۲۴۵۰	۲۵۰۴	۲۴۵۲	۲۸	

قسمت هشتم

تعداد قضایای رسیده گی شده مواد مخد به شمول قضایای تحت کار طی ربع سوم سال ۱٤٤۷ هجری قمری

شماره	نوعیت قضایا	مراحل محاکماتی	مجموع قضایا	قضایای رسیدگی شده	قضایای تحت کار
۱	مواد مخدر	ابتدائیه	۲٤٦۳	۲۲۰٤	۲٥۹
		مرافعه	۱٤۳	۱۲۸	۱٥
		تمیز	۱۷	۱۷	0
	مجموع		۲٦۲۳	۲۳٤۹	۲۷٤

د ۱۴۴۷ هـ.ق
کال د درېیمې ربعې
اداري راپور

د سترې محکمې قضائي معاونيت

د سترې محکمې قضائي معاونيت د ۱۴۴۷هـ ق کال د دريېمې ربعې عمده فعاليتونه په لاندې ډول دي:

۱. د افغانستان اسلامي امارت له بېلابېلو ادارو څخه په مجموع کې (۶۲۵) مکتوبونه د هدايت غوښتنې لپاره قضائي معاونيت ته راغلي، چې د قضائي معاون صاحب له هدايت وروسته اړوند مراجعو ته استول شوي دي.

۲. د قضائي معاون صاحب د هدايت پر اساس د مختلفو موضوعاتو په هکله (۵۳۲) مکتوبونه غوښتونکو مراجعو ته صادر شوي دي.

۳. (۱۹۵) تعزيراتي دوسيې د قضائي معاون صاحب تر تائيد يا تعديل وروسته اړوند مراجعو ته لېږل شوې دي.

٤. (۲۳۵۹) عريضې د حقوقي او قضائي غوښتنو لپاره راغلي، چې د قضائي معاون صاحب له هدايت وروسته پرې احکام صادر او اړوند اصحاب دعوی يا مراجعو ته سپارل شوې او (۶۷۹) عريضې مستردې شوې دي.

د سترې محکمې د عالي مقام دفتر عمومي رياست

د سترې محکمې عالي مقام دفتر عمومي رياست د ۱۴۴۷هـ ق کال د دريېمې ربعې عمده فعاليتونه په لاندې ډول دي:

۱. د مشرتابه محترم عالي مقام د حکم او د قاضي‌القضات او د سترې محکمې د محترم رئيس صاحب د هدايت پر بنسټ، د نېکمرغه کوچني اختر په مناسبت (۹۰۰۳) محبوسينو ته عفوه وشوه يا د بند په موده کې تخفيف ورکړل شو.

۲. له محاکمو، وزارتونو او خپلواکو امارتي ادارو څخه راغلي د بېلابېلو موضوعاتو په هکله (۲۶۸۴) مکتوبونه او وړانديزونه د سترې محکمې عالي مقام تر هدايت وروسته يادو مراجعو ته لېږل شوي دي.

۳. د رؤيت هلال مرکزي هيئت درې غونډې، د تعليمي نصاب هيئت (۱۲) غونډې تنظيم او ترسره شوې دي.

٤. د سترې محکمې عالي مقام د دفتر عمومي رئيس له لسګونه مراجعينو سره د دوی د مشکلاتو د اورېدو او حل په موخه کتلي دي، يا يې د اړتيا پر مهال د سترې محکمې له محترم رئيس او قاضي‌القضات شيخ صاحب سره د دوی د ملاقات زمينه برابره کړې ده.

د سترې محکمې عالي مقام د تحريراتو رياست

د سترې محکمې عالي مقام د تحريراتو رياست د ۱۴۴۷ هـ ق کال په دريېمه ربعه کې لاندې عمده فعاليتونه ترسره کړي دي:

۱ـ د وزارتونو، امارتي ادارو، کمېسيونونو، د ملک (۳۴) ولايتونو محاکمو او نورو اړونده ادارو څخه (۶۷۳) رسمي ليکونه د سترې محکمې په عنوان راغلي او د سترې محکمې عالي مقام له لارښوونې وروسته اړوند مراجعو ته د وروستيو اجراآتو په موخه تکثير شوي دي.

۲ـ د مخابراتو وزارت څخه (۱۴۷۲) رسمي ليکونه راغلي او د بعدي اجراآتو په موخه اړوند څانګو ته تکثير شوي دي.

۳ـ د رياست الوزراء محترم مقام، د فرمانونو او حکمونو د تعقيب او نظارت لوی رياست، وزارتونو، سازمانونو، شرکتونو، امارتي او غير امارتي بانکونو او د سترې محکمې مرکزي رياستونو څخه (۸۰۳) مکتوبونه، د استهداء دوسيې، تجديد نظر، د صلاحيت

تفویض، د محکمې تبدیلي او د ملک د محاکمو هدایت غوښتنې اړوند اسناد د سترې محکمې عالي مقام په عنوان راغلي؛ چې د عالي مقام له لارښوونې وروسته اړوند مراجعو ته د ورستیو اجراآتو په موخه لېږل شوي دي.

۴ـ ټولټال (۱۴۲۱۹) قطعې مکتوبونه او پارسلونه د آرشیف مدیریت ته صادر او وارد شوي، چې تر لازمو اجراآتو وروسته د وروستیو اجراآتو په موخه اړوندو برخو ته لېږل شوي دي.

۵ـ د مراجعینو (۱۴۸۱) عریضې د عالي مقام د هدایت له مخې ثبت او بېرته اړوند کسانو ته سپارل شوې؛ هغه عریضې چې غیر اصولي او محاکمو پورې اړوند نه وې، په اړه یې مراجعینو ته لازمه لارښوونه شوې.

۶ـ د (۲۳۱) مکتوبونو په اړه د سترې محکمې عالي مقام له هدایت سره سم رسمي اجراآت شوي او د وروستیو اجراآتو په موخه اړوند امارتي ادارو ته لېږل شوي دي.

۷ـ د عالیقدر امیرالمؤمنین (حفظه‌الله تعالی) او د ریاست الوزراء محترم مقام له‌خوا ټولټال (۲۵۳) قطعې احکام یاد ریاست ته راغلي، چې د سترې محکمې عالي مقام د هدایت له مخې د تطبیق او اجراآتو په موخه اړوندو مراجعو ته لېږل شوي دي.

۸ـ د اسلامي امارت د مشرتابه محترم عالي مقام له‌خوا (۹) قطعې فرمانونه یاد ریاست ته راغلي، چې د سترې محکمې عالي مقام له هدایت وروسته د تطبیق او وروستیو اجراآتو په موخه اړوندو مراجعو ته لېږل شوي دي.

د سترې محکمې د قضائي زده کړو عمومي ریاست

د سترې محکمې د قضائي زده کړو عمومي ریاست د ۱۴۴۷هـ ق کال په درېیمه ربعه کې د یاد ریاست په تالار کې، د محاکمو (۸۴) جدید الشمول علماء کرامو او د بدخشان او فاریاب ولایاتو د محاکمو (۷) برحال علماء کرامو لپاره (۴۵) ورځنی قضائي ښوونیز پروګرام جوړ کړی دی.

د سترې محکمې د دارالانشاء عمومي ریاست

د سترې محکمې دارالانشاء عمومي ریاست د ۱۴۴۷هـ ق کال په درېیمه ربعه کې لاندې عمده فعالیتونه ترسره کړي دي:
د دارالانشاء عمومي ریاست په درېیمه ربعه کې د محاکمو د تبدیلي په برخه کې (۵۰۱) عرایضو، د استهداآتو اړوند (۱۱۲) موضوعاتو، د تجدیدالنظر (۳۴۰) موضوعاتو، د تنازع صلاحیت (۳۹) موضوعاتو او (۲۲۲) متفرقه موضوعاتو ته پر رسېدنه سربېره (۱۱) متحدالمآلونه ټولو محاکمو ته لېږلي دي.

د سترې محکمې د پلان او پالیسۍ ریاست

د سترې محکمې پلان او پالیسۍ ریاست د ۱۴۴۷هـ ق په درېیمه ربعه کې لاندې عمده فعالیتونه سرته رسولي دي:
۱. د سترې محکمې د مرکزي ریاستونو سربېره د ۳۴ ولایتونو د مرافعه محاکمو، تمیزونو، ښاري ابتدائیه محاکمو، ولسوالیو ابتدائیه محاکمو او د حقوقو آمریتونو د اجراآتو راپورونه راټول او له تحلیل، ترتیب او توحید وروسته اړوندو ادارو ته د اجراآتو په موخه لېږل شوي دي. دغه راز د ښځو د میراث او ملکیت د حقونو په اړه ځانګړي راپورونه هم په تاکل شویو وختونو کې راټول او ادارو ته لېږل شوي دي.

۲. د ۳۴ ولایتونو د مرافعه محاکمو د یوې ربعې د حاضرۍ راپورونه راټول او له توحید وروسته اړوندو ادارو ته د بعدي اجراآتو په موخه لېږل شوي دي.
۳. د عالیقدر امیرالمؤمنین (حفظه‌الله تعالی) او د ریاست الوزراء عالي مقام د ٤٠ قطعه احکامو راپورونه راټول؛ له ترتیب او توحید وروسته له اړوند مقاماتو سره د بعدي اجراآتو په موخه شریک شوي دي.
٤. د تطبیقي پلان له مخې د مرکزي ریاستونو ټول فعالیتونه په حضوري ډول نظارت شوي دي، د نظارت پروسې تر بشپړېدو وروسته یې راپورونه ترتیب او له اړوندو مقاماتو سره شریک شوي دي.
۵. د پراختیایي پروژو د پرمختګ، خنډونو او ستونزو راپورونه د اقتصاد وزارت په همغږۍ ترتیب او شریک شوي دي.
٦. په جنګلک سیمه کې د قضاتو لپاره د ۲۰ کورونو د جوړولو پروژې، د جنګلک پروژې د ساختماني موادو لابراتواري ازموینې او کنټرول، د سترې محکمې په انګړ کې د نظامي منسوبینو لپاره د دوه منزله تهکوي تعمیر د کانکریټ او سیخ‌ګول ازموینې، د آرشیف لپاره د فلزي الماریو د جوړولو پروژې او د ابتدائیه محکمې اړوند د ترانسپورټ لپاره د ورکشاپ د جوړولو دوامداره څارنه او نظارت ترسره شوی دی.

د سترې محکمې د مالي او اداري چارو عمومي ریاست

د سترې محکمې د مالي او اداري چارو عمومي ریاست د ۱۴۴۷هـ ق په درېیمه ربعه کې لاندې عمده فعالیتونه سرته رسولي دي:

۱- په ځینو خاصو مواردو کې (۹٦۲۳۲) افغانۍ عایدات راټول او د امارت خزانې ته انتقال شوي دي.
۲- د (۲٤۹۲) شمېرې، ۱٤۰٤/۸/۹نېټې) متحدالمآل له مخې د ۴ تنو فوتي او بې‌برخلیکه کارکوونکو د تقاعد ۸٪ حقوق حواله او تادیه شوي دي.
۳- د کابل ولایت د څلورو زونونو اړوند محاکمو کې د دفترونو ترمیم او رنګمالي ترسره شوې ده.
٤- د مراجعینو د اسانتیا لپاره د ښځو او نارینه‌وو جلا سایه بانونه، د نوتلو او وتلو منظمې لارې او د انتظار غرفې جوړې شوې دي.
۵- د استوګنې د (۱۰) کورونو پروژه تر شاوخوا ۸۰٪ پورې تطبیق شوې ده.
٦- د آرشیف مدیریت لپاره د اسنادو د معیاري ساتنې په موخه ۲۷ فلزي الماری جوړې او ګټې اخیستنې ته سپارل شوې دي.
۷- د وسایطو د ترمیم او ترانسپورټي چارو د لا چټکتیا په موخه ځانګړی ورکشاپ جوړ او فعال شوی دی.
۸- د سروبي ابتدائیه محکمې لپاره ۱۱.۸ کیلوواټه سولري سیستم د بدیلې انرژۍ د کارونې په موخه نصب او فعال شوی دی.
۹- د ښاري ابتدائیه محاکمو د حفظ الصحې د وضعیت لا ښه‌والي په موخه د ضرورت وړ ځایونو اساسي ترمیمات ترسره شوي دي.
۱۰- د هلمند، کندهار د (کښته میوند) او کاپیسا ولایتونو د ابتدائیه محاکمو د ودانیو لپاره ابتدائي برآوردونه او نرخ ګیري ترسره شوي دي.
۱۱- د سترې محکمې په انګړ کې د محافظتي قطعې د مجاهدینو د استوګنې لپاره د دوه منزله تعمیر پروژه شاوخوا ۲۰٪ تطبیق

شوې ده.

۱۲-د ملک په کچه محاکمو او قضاتو ته ټرانسپورټي اسانتیاوې برابرې شوې، د اړتیا پر بنسټ وسایط له مرکزي پارکینګ څخه اړوندو ادارو ته توزیع شوي، د وسایطو لپاره تېل، روغنیات، پرزې او نور تخنیکي تجهیزات په دوامداره توګه خریداري، اکمال او توزیع شوي دي او سرېبره پر دې، خوراکي او غیرخوراکي توکي هم اړوندو واحدونو ته رسول شوي دي.

۱۳- د مالي او اداري چارو عمومي ریاست ټولټال ۲۴۳ قطعې مکتوبونه د بېلابېلو مهمو او اړینو مالي او اداري موضوعاتو په تړاو صادر کړي دي، ۸۷ حوالې مرکزي ریاستونو ته او ۳۶ حوالې د خریدارۍ اجناسو لپاره ورکړل شوي دي، ۴۱ حوالې ولایتي محاکمو ته او ۷۴ مطبوع حوالې مرکزي او ولایتي ادارو ته توزیع شوې دي او سرېبره پر دې د ټکنالوژۍ اړوند ۲۹ حوالې صادرې شوې دي.

۱٤- د (۲۵۷۵) ناروغانو درملنه شوې؛ له دې جملې (۱۵۴) ناروغان تخصصي روغتونونو ته راجع شوي، (۲۴۶۳) ناروغانو ته اړینې دواګانې توزیع شوې دي، (۹۱۶) ناروغانو ته لابراتواري معاینات ترسره شوي دي او (۱۰۸۵) ناروغانو ته نرسنګ خدمات، لکه: پانسمان، زرقیات، سیروم، اکسیجن تراپي او د زړه ګراف وړاندې شوي دي.

د سترې محکمې د دار الافتاء ریاست

دار الافتاء ریاست په درېیمه ربعه کې د بېلابېلو موضوعاتو په اړه (۱۴) شرعي فتواوې صادرې کړې؛ چې له یادو فتواوو څخه د ټولو محاکمو قاضیان او قضائي غړي د شرعي لارښوونې په موخه استفاده کوي او د قضایاوو د حل او فصل لپاره مستند شرعي بنسټ جوړوي.

د سترې محکمې د قضائي تفتیش عمومي ریاست

د سترې محکمې قضائي تفتیش عمومي ریاست د ۱۴۴۷هـ ق کال په درېیمه ربعه کې لاندې عمده فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱ـ د خوست، فراه، بلخ او لغمان ولایتونو د محاکمو اجراآت د قضائي مفتشینو لخوا وڅېړل شول او راپورونه یې د راتلونکو هدایاتو لپاره د سترې محکمې عالي مقام ته ولېږل شول.

۲ـ د قضائي تفتیش عمومي ریاست له اساسي دندو څخه د سترې محکمې عالي شورا د مصوباتو، مقرراتو، لوایحو او طرزالعملونو دوامداره نظارت دی، چې د مفتشینو له خوا په دې ربعه کې یاد نظارت ترسره شوی دی.

۳ـ ربعوار او کلني راپورونه، چې د ولایتونو له محاکمو څخه راټول شوي؛ د قضائي مفتشینو لهخوا د عادي څېړنو پر مهال وڅېړل شول، تفاوتونه او علتونه یې تشخیص او اړوندو مسؤولینو ته لازمې لارښوونې وشوې.

۴ـ په دې ربعه کې قضائي پلټونکو د محاکمو د عادي څېړنو پر مهال یو شمېر قضائي، اداري او خدمتي مسؤولینو ته لازمې لارښوونې وکړې؛ تر څو پر اسلامي امارت او محاکمو د خلکو باور لا زیات شي، مسؤولینو ته جدي او لازم هدایتونه وشول، تر څو د خلکو شکایتونو ته د اصولو سره سم او پر وخت رسېدنه وکړي.

۵ـ په دې ربعه کې (۱۹۵) اقتضائي عریضې ثبت شوې؛ له دې جملې څخه (۱۳۰) عریضې څېړل شوې او پاتې تر اجراآتو لاندې دي.

٦ـ د ولایتونو محاکمو او محبسونو د عادي اجراآتو د څېړنې پر مهال د خوست، بلخ، لغمان او فراه ولایتونو د زندانونو څېړنه شوې، د محبوسینو نظرونه او غوښتنې ثبت، ورته د رسېدنې په موخه د مرافعه او ښاري ابتدائیه محاکمو او نورو اړوندو مراجعو سره شریک شول.

د سترې محکمې د تدقیق او مطالعاتو عمومي ریاست

د سترې محکمې د تدقیق او مطالعاتو عمومي ریاست د ۱۴۴۷ هـ ق په درېیمه ربعه کې لاندې عمده فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱. د (۲۵۸) جزائي، مدني، تجارتي موضوعاتو، وثایقو، متفرقه استهداآتو، قضائي تفتیش عمومي ریاست د راپورونو، عارضینو د عریضو او نورو اړوند مواردو په اړه تدقیقي نظریات ورکړل شوي دي.

۲. د مرکزي زون نظامي محکمې د اداري فساد قضیو ته د رسېدنې طرزالعمل، د سترې محکمې د تمیز عمومي ریاست د جزا دېوان طرزالعمل، د قضائي غړو د سلوک طرزالعمل، د مهرونو د جوړولو او کارولو طرزالعمل، د بانکونو د پخوانیو پوروونو اړوند د اختصاصي محکمې طرزالعمل، د محاکمو د قضائي غړو د سلوک طرزالعمل، د سترې محکمې د اداري کارکوونکو طرزالعمل، د سترې محکمې له کلتوري مرکزونو څخه د ګټه اخیستنې طرزالعمل، د بهرنیو وکالت خطونو د قضائي قرار صادرولو لپاره طرزالعمل، د قضائي تدقیق ریاست د فعالیتونو لایحې، د مطالعاتو ریاست اړوند د لایحې کتاب، د تحریراتو لایحې او د عقاري ملکیت د اسنادو د دوراني فورم لپاره لارښود تر غور لاندې نیول شوي او د وروستیو اجراآتو او تائیدۍ په موخه د سترې محکمې عالي مقام ته لېږل شوي.

۳. پر خبر عدل، قرینې یا اقرار بناء جزائي موضوعاتو لپاره اصول ترتیب او د تائید په موخه د سترې محکمې محترم عالي مقام ته ولېږل شو.

د سترې محکمې د کارکوونکو چارو عمومي ریاست

د سترې محکمې د کارکوونکو چارو عمومي ریاست د ۱۴۴۷هـ ق کال په درېیمه ربعه کې لاندې عمده فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱ـ د اداري چارو د لا ښه تنظیم او مؤثریت په موخه، د (۱۴۰۵) مالي کال لپاره د سترې محکمې د تشکیل وړاندیز ترتیب او د منظورۍ لپاره د عالیقدر امیرالمؤمنین (حفظه الله تعالی) مقام ته وړاندې شوی دی.

۲ـ د (۲۴۰) قضاتو، اداري او خدماتي کارکوونکو تقرر او ترفیعات ترسره شوي دي.

۳ـ د (۲۸۰) قضاتو او کارکوونکو د تحصیلي اسنادو معلومات راټول او له اړوندو مراجعو سره شریک شوي دي.

۴ـ د استخدامي پروسو تر بشپړېدو وروسته (۵۰) جلده د سوانحو دفترونه ترتیب شوي دي.

۵ـ ټولټال (۳۷۰) رسمي اسناد، مکاتیب، فورمې (P2) او تحصیلي اسناد ثبت او تبادله شوي دي.

۵ـ د (۲۱۵) اداري او خدماتي کارکوونکو د اجراآتو د ارزونې په موخه رسمي مکتوبونه لېږل شوي او د ارزونې منظم جدولونه یې ترتیب او د ارزونې په حضوري غونډو کې فعاله ګډون او نظارت ترسره شوی دی.

٦ـ د مرکزي رئیسانو د ارزونې په غونډو کې د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو اداري له استازو سره همغږي شوې ده.

۷ـ د مرکز او ولایتونو مرافعه محاکمو ته د ارزونې د پروسې د تطبیق په موخه لازم مکتوبونه لېږل شوي او په دې برخه کې ورسره لازمه همغږي شوې ده.

۸ـ د خالي بستونو د ډکولو لپاره د اسنادو راټولولو، د متقاضیانو ثبت، اجندا جوړولو، د ازموینو تنظیم او د پایلو اعلان چارې په منظم ډول ترسره شوې دي.

۹ـ د استخدام په ټولو پړاوونو کې له اړوندو ادارو سره لازمه همکاري شوې ده.

۱۰ـ د کارکوونکو د دندو د واضح کولو په موخه د کاري لایحو د ترتیب او تنظیم په اړه اړین اجراآت ترسره شوي دي.

۱۱ـ د یو کال په موده کې (۱۹) اداري روزنیز پروګرامونه طرح او تطبیق شوي دي.

۱۲ـ د قضائي تخصصي جامعې د تشکیل مسوده ترتیب شوې او د منظورۍ لپاره به ژر د عالي مقام حضور ته وړاندې شي.

۱۳ـ د نهم پړاو تقنیني ستاژ پروګرام ته د یوه قضائي او یوه اداري کارکوونکي معرفي کول.

۱۴ـ د ملکي خدمتونو انستیتیوت له لوري د نظارت او مراقبت پروګرام ته د (۴) رئیسانو او آمرینو معرفي کول.

۱۵ـ د راپور لیکنې او عملیاتي پلان پروګرام ته د (۷) تنو کارکوونکو معرفي کول.

۱۶ـ د کابل ښاري ابتدائیه محکمې یو قضائي غړی د لوړو زده‌کړو لپاره خصوصي پوهنتون ته معرفي شوی دی.

۱۷ـ د اداري پروسو د ساده‌سازۍ اړوند اجراآت ترتیب او د سترې محکمې مرکزي ریاستونو او د کابل او پروان مرافعه محاکمو ته لېږدول شوي دي، دا بهیر د ظرفیت لوړونې او اجراآتو ارزونې ریاست تر نظارت لاندې پرمخ وړل شوی دی.

۱۸ـ د کمپیوټر د اساسي مهارتونو په برخه کې یوه مهمه روزنیزه برنامه د اجرائیوي او امنیتي چارو عمومي ریاست اړوند منسوبینو ته تطبیق شوې ده.

د سترې محکمې د امنیتي او اجرائیوي چارو ریاست

د سترې محکمې امنیتي او اجرائیوي چارو ریاست د ۱۴۴۷هـ ق کال په درییمه ربعه کې لاندې عمده فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱- د ریاست له‌خوا د مجاهدینو د اړتیاوو د پوره کېدو او د چارو د لا ښه تنظیم په موخه له بېلا بېلو امارتي ادارو سره پرله پسې استعلامونه او رسمي وړاندیزونه تبادله شوي، چې له امله یې ګڼ شمېر موارد پر وخت حل او یا د حل کېدو په حال کېدلو دي.

۲ـ د اداري چارو د لا ښه تنظیم، د ستونزو د راکمولو او د تصمیم نیونې د چټکتیا په موخه، له اړوندو مسؤولینو سره منظمې اونیزې غونډې ترسره شوې؛ په دغو غونډو کې د روانو چارو ارزونه، د ستونزو تشخیص او د حل لارې چارې په تفصیل سره څېړل شوې دي.

۳ـ د چارو د اصلاح، همغږۍ او د احتمالي ستونزو د مخنیوي په موخه له علماء کرامو سره هم په دوامداره توګه مشورتي غونډې ترسره شوې؛ چې د شرعي اصولو په رڼا کې د چارو د سمون لپاره مهمې لارښوونې تر لاسه شوې دي.

۴ـ د مشرتابه عالي مقام احکام، فرامین او هدایات په منظم ډول د ملک ټولو محاکمو او اړوندو مجاهدینو ته لېږل شوي، تر څو د هغوی د دقیق تطبیق ترڅنګ د پوهاوي کچه هم لوړه شي.

۵ـ د امنیتي قطعاتو د تجهیز، پیاوړتیا او د هغوی د اړتیاوو د پوره کولو په موخه پراخ لوژستیکي فعالیتونه ترسره شوي دي؛ د سترې محکمې د مرکزي محافظتي قوماندانۍ په شمول د ملک د ټولو ولایتونو د محاکمو محافظتي قطعاتو ته ټولټال (۱۰۵۵)

قلمه بېلابېل توکي خريداري، اکمال او توزيع شوي، چې په کې لوژستيکي، تجهيزاتي، تعميراتي، تسليحاتي، مفروشاتي، البسوي، مخابراتي، قرطاسيه، نور خوراکي او غير خوراکي مواد شامل دي.

۶ـ د امنيتي او اجرائيوي چارو د دوام او د وسايطو د فعال ساتلو په موخه، د محروقاتو په برخه کې هم پراخ اقدامات ترسره شوي دي؛ چې ټولټال (۱۸۷,۹۲۵) کيلو مايع ګاز، (۲۳,۸۳۰) ليټره پټرول او (۲,۹۰۰) ليټره ډيزل خريداري، اکمال او اړوندو قطعاتو ته توزيع شوي دي.

۷ـ د بشري سرچينو د منظم مديريت او د تشکيلاتي جوړښت د پياوړتيا په موخه، د (۶۸۸) محافظينو په اړه لازم اداري اجراآت ترسره شوي دي، چې په دې اجراآتو کې تبديلي، تقرری، د رتبې لوړوالی (ارتقاء قدم)، د سوانحو ترتيب او ثبت او د هويت کارتونو جوړول شامل دي.

۸ـ د نظامي محاکمو د احکامو د تطبيق په برخه کې د جلب، احضار او محبوسينو د تنظيم چارې په منظم او دقيق ډول ترسره شوې دي.

د سترې محکمې د پلان او پاليسي رياست

د سترې محکمې پلان او پاليسي رياست د ۱۴۴۷هـ ق په درېيمه ربعه کې لاندې عمده فعاليتونه سرته رسولي دي:

۱. دسترې محکمې د مرکزي رياستونو سربېره د ۳۴ ولايتونو د مرافعه محاکمو، تميزونو، ښاري ابتدائيه محاکمو، ولسواليو ابتدائيه محاکمو او د حقوقو آمريتونو د اجراآتو راپورونه راټول او له تحليل، ترتيب او توحيد وروسته اړوندو ادارو ته د اجراآتو په موخه لېږل شوي دي. دغه راز د ښځو د ميراث او ملکيت د حقونو په اړه ځانګړي راپورونه هم په ټاکل شويو وختونو کې راټول او ادارو ته لېږل شوي دي.

۲. د ۳۴ ولايتونو د مرافعه محاکمو د يوې ربعې د حاضرۍ راپورونه راټول او له توحيد وروسته اړوندو ادارو ته د بعدي اجراآتو په موخه لېږل شوي دي.

۳. د عاليقدر اميرالمؤمنين (حفظه‌الله تعالى) او د رياست الوزراء عالي مقام د ۴۰ قطعه احکامو راپورونه راټول؛ له ترتيب او توحيد وروسته له اړوند مقاماتو سره د بعدي اجراآتو په موخه شريک شوي دي.

۴. د تطبيقي پلان له مخې د مرکزي رياستونو ټول فعاليتونه په حضوري ډول نظارت شوي دي، د نظارت پروسې تر بشپړېدو وروسته يې راپورونه ترتيب او له اړوندو مقاماتو سره شريک شوي دي.

۵. د پراختيايي پروژو د پرمختګ، خنډونو او ستونزو راپورونه د اقتصاد وزارت په همغږۍ ترتيب او شريک شوي دي.

۶. په جنګلک سيمه کې د قضاتو لپاره د ۲۰ کورونو د جوړولو پروژې، د جنګلک پروژې د ساختماني موادو لابراتواري ازموينې او کنټرول، د سترې محکمې په انګړ کې د نظامي منسوبينو لپاره د دوه منزله تهکوي تعمير د کانکريټ او سيخ‌ګول ازموينې، د آرشيف لپاره د فلزي الماريو د جوړولو پروژې او د ابتدائيه محکمې اړوند د ترانسپورټ لپاره د ورکشاپ د جوړولو دوامداره څارنه او نظارت ترسره شوی دی.

د سترې محکمې د بهرنیو، عامه اړیکو او مطبوعاتو ریاست

د سترې محکمې د بهرنیو، عامه اړیکو او مطبوعاتو ریاست د ۱۴۴۷هـ ق کال په دریېمه ربعه کې لاندې عمده فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱. د قضاء او ولس (۴) خپروني، ثبت، جوړې او د سترې محکمې د رسمي ادرسونو له لارې نشر شوې دي.
۲. د قضاء مجلې یوولسمه ګڼه ترتیب، ډیزاین، چاپ؛ په مرکز او ولایتونو کې اړوند ادارو ته تکثیر شوې ده.
۳. د میزان جریدې ۹ ګڼې (له ۱۲۱ ګڼې څخه تر ۱۲۹ مې) چاپ؛ په مرکز او ولایتونو کې اړوند ادارو تکثیر شوې دي.
۴. د ملک د محاکمو د فعالیتونو د ښه انعکاس په موخه (۴۶۰) خبرونه ترتیب او نشر شوې دي.
۵. د هجري قمري میاشتې مطابق د محاکمو او نورو امارتي ادارو د اداري اجراآتو د ترتیب په موخه د رؤیت هلال مرکزي هیئت (۳) خبرتیاوې ترتیب، ډیزاین او نشر شوې دي.
۶. د محاکمو د قضائي فعالیتونو اړوند (۱۱۲) انفوګرافیک جوړ، ډیزاین او د سترې محکمې د رسمي آدرسونو له لارې نشر شوي دي.
۷. د ملک محاکمو د فعالیتونو د ښه انعکاس په موخه د «ستره محکمه په اونی کې» (۴۸) خپرونې په څلورو ژبو [پښتو، دري، عربي او انګلیسي] ثبت، جوړې او نشر شوي دي.
۸. د سترې محکمې اړوند مسؤلینو امارتي او شخصي موبېرو ته (۳۵) قطعې کارتونه ترتیب او توزیع شوې دي.
۹. د ۱۴۴۷هـ ق کال د (۳) میاشتو کالیزه ترتیب، ډیزاین او د سترې محکمې پر رسمي ادرسونو نشر شوې ده.
۱۰. د ورځنی نېټې (۹۰) ډیزاینونه جوړ او د سترې محکمې پر رسمي ادرسونو نشر شوي دي.
۱۱. له رسنیو سره غوره او پر وخت همغږي شوې ده.
۱۲. د سترې محکمې د محترم رئیس او قاضي القضات شیخ صاحب سراج الاحکام في معاملات الاسلام (۸) ټوکه کتاب کمپوز، ډیزاین او په لوړ صحافت سره (۸۰۰۰) جلده چاپ شوي.
۱۳. (۱۰) جلده قوانین، د سترې محکمې (۱۷) جلده درسي نصاب او متحدالمآلونه، (۵۰۷) جلده بېلا بېل کتابونه، (۶۰۰۰) د کلینیک نسخې، (۲۱۱) جلده اصولنامې، (۸۰) جلده د داخلېدو او وتلو ټکټونه او د سترې محکمې د عالي مقام د دفتر عمومي ریاست، د سترې محکمې د مرکزي تمیز عالي ریاست، دعوت او ارشاد، دارالانشاء، تدقیق او مطالعاتو، د قضائي زده کړو، د قضاتو امنیتي قطعې، مالي او اداري چارو او د سترې محکمې نورو ادارو د اړتیا وړ (۴۵۷۸۰) پاڼې فوتو کاپي شوې دي.
۱۴. له اړوند بهرنیو ادارو سره د چارو د پر وخت ترسره کېدو په موخه (۵) ایمیلونو تبادله شوي دي.
۱۵. له بهرنیو چارو وزارت او نورو اړوند ادارو څخه د بیرون مرزي وثایقو او حقوقي موضوعاتو اړوند (۴۰۵) قطعې مکتوبونه ترلاسه او د اصولي اجراآتو لپاره اړوند مراجعو ته لېږل شوي دي.
۱۶. (۹۰) جلده کتابونه چې مراجعینو د مطالعې په موخه له ځان سره وړي وو؛ بېرته قضاء کتابتون ته راوړل شوي او د کتابتون د مؤظف کس لخوا ترې تسلیمي اخیستل شوې ده.
۱۷. (۳۸۵) عنوانه کتابونو ثبت او اندراج شوي.
۱۸. (۱۵۲) جلده کتابونه د امانت په ډول متقاضیانو ته ورکړل شوي دي.
۱۹. (۱۶۰) جلده کتابونه له متقاضیانو څخه را ټول او یا یې موده تمدید شوې ده.

«آداب المعلم والمتعلم» کتاب چاپ شو!

د سترې محکمې د رئیس او قاضي القضات شیخ عبدالحکیم حقاني صاحب بل علمي او با ارزښته کتاب «آداب المعلم والمتعلم» د درس او تدریس، زده کوونکو او استادانو او د مطالعې د مینه‌والو د ګټې اخیستنې په موخه په لوړ کمپوز او ښکلي ډیزاین سره چاپ شو.

دا کتاب د معلم او متعلم (استاد او زده کوونکي) د ذاتي آدبونو، د تدریس او زده‌کړو په ډګر کې یې په کړنو او مسؤولیتونو، آدبونو او دا چې وخت څنګه او په څه کې تېر کړي، لیکل شوی دی.

د ټولو کتاب پلورنځیو مسؤولین کولی شي، چې د «آداب المعلم والمتعلم» کتاب د سترې محکمې د بهرنیو، عامه اړیکو او مطبوعاتو ریاست څخه په مناسبه بیه ترلاسه کړي.

د اړیکې شمېرې: ۲۳۰۰۳۶۱_۲۳۰۲۲۶۳

او عام اهل ذوق د مطالعې خاوندان کولی شي، چې د هر ولایت په مشهورو کتاب پلورنځیو کې یې ترلاسه کړي.

Qaza

Sharia - Judicial - legal

Three monthly Journal

@supremeCourt_af
supremecourt.gov.af
publications.sc1443@gmail.com
Supreme Court ستره محکمه
Supreme Court of Afghanistan
2302263_2300361
ستره محکمه
دبهرنیو عامه اړیکو او مطبوعاتو ریاست